

THE LIBRARY OF CONGRESS

ГРАМАТЕКА

ЛІМБЕІ РОМѪNЕШТІ

пентрꙋ

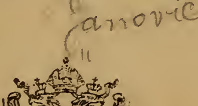
ꙟнтѫеа ші а dоа класъ

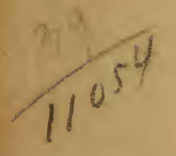
а

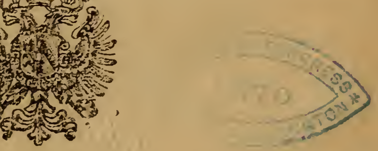
скоалелор попорене.

Компꙋсъ de

Васіліе Іановічꙋ.

Костъ легатъ ꙟн пѫnzъ 21 кр. noi.

BIENA.

ꙟн ч. р. вѫnzъторіе de кърці сколастіче.

1869.

În скоалеле пȣбліче сînт de а се întребȣінца кърціле челе че сînт прескрісе ші însемнате кȣ с[…] edічїȣнії кърцілор сколастіче, лȣînd афаръ спеціале[…] пȣтернічірї date de Miністерїȣл кълтȣлȣї ші ал înвъцъ[…] нічї съ нȣ се вînдъ кърціле ачесте кȣ ȣн преціȣ маї de кîт е ачела, каре е пȣс пе пацiна тітȣлеї.

Пентрꙋ

ꙟвъцъторії скоалелор пъчїꙋнале.

Nꙋшіреа літерелор чіріліче чеа векїъ (пре-
ꙟꙋш: az, бꙋкі ш. ш. d.) есте преа компꙋсъ ші
ꙟꙋпріnde, афаръ de сонꙋл літереї, ші алте сонꙋрї,
d. e. місліте, ва ꙋнеле нꙋшірї нічї нꙋ кꙋпріnd
сонꙋл літереї, прекꙋш іор (ъ) ші іꙋс (ꙟ). Сꙋ-
nантеле нꙋ се нꙋтеск кꙋ сонꙋл лор чел кꙋрат, чі
кꙋ сꙋнете шаї шꙋлте, прекꙋш: ꙋнікꙋ (ꙋ) іжеца
(ѵ). Пріn ачесте кꙋ тотꙋл неатъсꙋрате нꙋшірї
ле літерелор шꙋлт се ꙟнгреое ꙟвъцареа лор
ші шаї алес сілавіреа, пентрꙋ къ din нꙋшіреа
літерелор нꙋ есе сонꙋл лор. D. e. din місліте
n есе „міслітеон" dаръ нꙋ „мо". Спре а de-
ъртá ꙟшпїеdекъріле ші ꙟнгреоеріле челе кꙋ
тотꙋл de прісос ла ꙟвъцареа літерелор ші ла
сілавіре, съ се нꙋтеаскъ сꙋнантеле нꙋшаї кꙋ сꙋ-
нетꙋл лор чел кꙋрат, прекꙋш: a, e, i, o, ꙋ, ъ, ꙟ.
Челелалте сꙋнанте dꙋпъ скріереа чеа векїъ съ се
нꙋтеаскъ: и (і ꙟndoit), ѡ (о лꙋнг), ꙋ (ꙋ лꙋнг),
(і греческ), ꙗ (іа), ю (іꙋ), ꙟ (ꙟн), ѣ (еа).

Че се атінџе de кънсънантеле, ла сънетъ.
лор съ се аніне о сънантъ, прекъm:

б (бе), в (ве), г (ге), d (de), ж (же), z (ze)
к (ка), л (ел), m (em), n (en), п (пе), р (ер), с (ес)
т (те), ф (еф), х (хе), ц (це), ч (че), ш (ше)
щ (ште), ѯ (ксе), ѱ (псе), џ (џе), ѳ (фте).

Ꙟntрꙋdꙋчере.

---

§. 1. Dефiнiчiꙋнеа шi ꙟmпърцiреа граmатечей.

Граmатека ne ꙟnвацъ а ворбi о лimбъ бine шi а о скрiе кꙋвenit.

Граmатека се ꙟmпарте ꙟn dоаъ пърцi.

Партеа ꙟnтъеа кꙋпрinde регꙋлеле, каре ne ꙟnвацъ а ворбi бine шi се пꙋтеште бineворбinцъ.

Партеа а dоа се кеаmъ бineскрiinцъ шi ne ꙟnвацъ а скрiе кꙋвenit.

§. 2. Deспре лiтере.

Dꙋпъ скрiереа чеа векiъ сѫnт ꙟn лimба роmѫnеаскъ патрꙋzечi de лiтере, аdекъ:

а, б, в, г, d, е ж, з, z, и, i, к, л, m, n, о, п, р, с, т, ѹ, ф, х, ѡ, ц, ч, ш, щ, ъ, ѣ, ѫ, ꙗ, ѯ, ѱ, ꙟ, џ, ю, ѳ, ѵ.

Лiтереле се ꙟmпарт ꙟn сꙋnanте шi ꙟn кꙋnсꙋnanте.

Сꙋnanте се ziк ачесте, каре фъръ ажꙋторiꙋл алтей лiтере се пот респꙋnde, шi сѫnт dꙋпъ скрiереа чеа векiъ ꙋрmътоарiеле чiнчiспреzече: а, е, и, i, о, ꙋ, ѹ, ѡ, ъ, ѣ, ѫ, ꙗ, ꙟ, ю шi ѵ.

Кѫнсѫнанте се нѫтеск ачеле, каре нѫмаĭ кѫ ажѫторіѫл ѫнеĭ сѫнанте се пот реснѫnde ші сѫнт dѫнъ скріереа чеа векіъ ѫрмътоаріеле dоаzечĭ ші чінчĭ, adекъ: б, в, г, d, ж, z, ѯ, к, л, m, n, п, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш, щ, ѯ, ѱ, ѳ ші ѵ.

Ѫнсемнареа 1. е ла ѫнчепѫтѫл кѫвінтелор ші dѫнъ о сѫнантъ се чітеште ка ie; de есемплѫ (de пілdъ): епѫре, есте, пълъріе, фемее.

Ѫнсемнареа 2. Ѫнаінтеа кѫнсѫнантелор б, в, г ші d се чітеште с ка z. D. е. dісбат, dісвінѫеск, сгѫріiѫ, сdробеск.

Dѫнъ скріереа чеа ноаъ сѫнт ѫн лімба ромѫнеаскъ dоаъzечĭ ші шепте de лíтере, ші анѫме: а, б, в, г, d, е, ж, z, і, к, л, m, n, о, п, р, с, т, ѫ, ф, х, ц, ч, ш, ъ, ѫ ші ѳ.

Din ачесте лíтере сѫнт шепте сѫнанте, adекъ: а, е, і, о, ѫ, ъ ші ѫ.

Сѫнантеле ĭ ші ŏ deасѫпра кѫ семнѫл скѫртъріĭ (˘) ѫнсемнате се zік жѫмътате сѫнанте.

Челелалте dоаъzечĭ сѫнт кѫнсѫнанте, прекѫм: б, в, г, d, ж, z, к, л, m, n, п, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш ші ѳ.

Dеакъ dоаъ сѫнанте се ѫмпреѫнъ аша, кѫт амѫndоаъ кѫ о скоатере de глас се реснѫnd фак о dісѫнантъ. D. е. поартъ, леагъ.

Dісѫнантеле сѫнт орĭ ѫнтреѳĭ, орĭ жѫмътате dісѫнанте.

Ѫнтреѳіле сѫнт: еа, ĭа, ĭе, ĭо, ĭŏ, оа, оъ. D. е. мѫнтеean, аѫzĭа, мĭере, фѫĭор, фелĭŏл, моарте, zĭоъ.

Жѫмътате dісѫнанте се zік ачеле, акърора а dоа сѫнантъ есте ĭ саŏ ŏ скѫрт, прекѫм аĭ, аŏ, еĭ, еŏ ші алтеле. D. е. маĭ, dаŏ, месеĭ, леŏ.

Ѫпсемпаре. **іŏ** кѫ семпѫл скѫртърії пе тоатъ dicѫпапта, се Ѫптребѫіпцеазъ ка жѫмътате сѫпаптъ. D. e. фiiŏ.

Deакъ трії сѫпапте кѫ о скоатере de глас се респѫпd, фак о трісѫпаптъ, прекѫм: **еоа, їоа, оаї, іаї, аіŏ** ші алтеле. D. e. шкїоапъ, **леоаї**къ, **аѫzіаї**, **паіŏ**.

Dоаъ сеаŏ трії кѫпсѫпапте се пот ла сілавіре съ се Ѫмпреѫпе, прекѫм: **бл, бр, вл, кс, ст, спл, спр, скр** ші алтеле. Ачест фелiŏ de кѫпсѫпапте се пѫмеск пеdеспърцiвiле, ші ла сілавіре пѫ се dеспърцеск. D. e. по-**сті**, а-**спрѫ**.

Dеспърцiвiле кѫпсѫпапте се zік ачеле, каре ла сілавіре се dеспърцеск. D. e. **кар-те**, **ар-де**.

§. 3. Deспре сілавіре.

Ла сілавіре сѫпт ѫрмътоарїеле регѫле de Ѫпсемпат:

1. Кѫте сѫпапте, сеаŏ dicѫпапте сеаŏ трісѫпапте сѫпт Ѫптрѫ ѫп кѫвѫпт, атѫте ші сілаве аре кѫвѫптѫл. D. e. фі-ind, мър-тѫ-рі-е.

Dаръ жѫмътате сѫпaптеле: **ї**, **ŏ** ші **іŏ** пѫ фак о сілавъ deосебітъ, чі се траг ла сілава чеа din паiпте. D. e. оа-мепї, леŏ, фелiŏ.

2. Deакъ о кѫпсѫпаптъ стъ Ѫптре dоаъ сѫпапте сеаŏ dicѫпапте, се ліпеште de чеа ѫрмътоарїъ. D. e. лѫ-мі-пъ, еа-ръ.

3. Nedеспърцiвелеле кѫпсѫпапте тоате се Ѫмпреѫпъ кѫ ѫрмътоарїа сѫпаптъ. D. e. по-сті, кѫ-скрѫ.

4. Dеспърцiвiле кѫпсѫпапте ла сілавіре се dеспърцеск. D. e. кѫм-пат.

§. 4. Despre сілаве ші кꙋвінте.

Deакъ о сꙋnantъ, сеаꙋ dicꙋnantъ, сеаꙋ трі-сꙋnantъ се respꙋnde орі сінгꙋръ, орі ꙟmpreꙋnатъ кꙋ ꙋna сеаꙋ mаї mꙋлте кꙋnсꙋnante, се паште о сілавъ, D. е. а, аї, еаꙋ, da, ваї, теаꙋ.

Ꙋna сеаꙋ mаї mꙋлте сілаве кꙋ о хотъръꙟтъ ꙟпсеmnаре, фак ꙋn кꙋвꙟпт. D. е. боꙋ, вакъ, кълъреꙡ, віne, фаче.

Кꙋвінтеле сꙟпт сіmпле, deакъ nꙋmаї din сілаве се кꙋprind. D. е. оm, касъ, віꙡел.

Кꙋвінте комnꙋсе се zік ачесте, каре сꙟпт ал-кътꙋіте din doаъ сеаꙋ mаї mꙋлте кꙋвінте. D. е. dreпткredinчїос. Ачест кꙋвꙟпт есте комnꙋс пеn-трꙋ къ'ї алкътꙋіт din dreпт шї kredinчїос.

§. 5. Despre чітіре.

Спре а чіті кꙋ ꙟпꙡелеꙡере требꙋе а лꙋа сеаmъ ла топꙋл кꙋвінтелор шї ла семnеле скріерії.

Deакъ ꙋn кꙋвꙟпт аре doаъ сеаꙋ mаї mꙋлте сілаве, ꙋna din еле се чітеште кꙋ глас mаї ръdікат. D. е. оmenіреа. Ꙟn кꙋвꙟптꙋл ачеста сілава **ni** се чітеште кꙋ глас mаї ръdікат. Ръdікареа гла-сꙋлꙋї ла чітіреа ꙋпеї сілаве а ꙋпꙋї кꙋвꙟпт се zіче топꙋл кꙋвꙟптꙋлꙋї.

Спре а ꙟпсеmnа топꙋл кꙋвꙟптꙋлꙋї се ꙟп-тревꙋінꙡеаzъ ꙋпеорї акчептꙋл акꙋт (′) сеаꙋ ак-чептꙋл греꙋ (‵).

Челе mаї ꙟптревꙋінꙡате семпе але скріерії сꙟпт ꙋрmътоарїеле :

1. Семпꙋл трацерії (-), каре аратъ, кꙋмкъ доаъ кꙋвінте сѫнт ла чітіре де ꙟмпреꙋнат. D. е. те-ам въ-zꙋт, дат-аꙋ̆, дꙋ-те, чітеште: теам въzꙋт, датаꙋ̆, дꙋте.

2. Апострофꙋл ('), каре аратъ, кꙋмкъ дін ꙋн кꙋвѫнт с'аꙋ̆ лъпъдат о сꙋнантъ. D. е. м'аꙋ̆ лъꙋдат, ꙟн лок: мъ аꙋ̆ лъꙋдат.

3. Кома (,), дꙋпъ каре ла чітіре се ръсꙋфлъ чева кѫт с'ар пꙋмъра: ꙋнꙋл.

4. Пꙋнтокома (;), дꙋпъ каре се стъ кꙋ гласꙋл, кѫт с'ар пꙋмъра: ꙋнꙋл, доі.

5. Доаъ пꙋнтꙋрі (:), дꙋпъ каре се ресꙋфлъ, кѫт с'ар пꙋмъра: ꙋнꙋл, доі, тріі.

6. Пꙋнтꙋл (.), ла каре се каде кꙋ гласꙋл ші се ръсꙋфлъ, кѫт с'ар пꙋмъра: ꙋнꙋл, доі, тріі, патрꙋ.

7. ꙟнтребътоаріа (?), ла каре се чітеште кꙋ ꙋн глас ꙟнтребъторіꙋ̆, ръсꙋфлѫнд ка ла пꙋнт.

8. Кемътоаріа сеаꙋ̆ міръстоаріа (!), ла каре се рълікъ гласꙋл ші се ръсꙋфлъ ка ла пꙋнт.

§. 6. Деспре скімбареа літерелор, сеаꙋ̆ деспре бінесꙋнанцъ.

A.

1. **а** се префаче ꙟн **ъ**, деакъ пердe тонꙋл. D. е. бат, бътꙋт; грас, гръсіме. Даръ ла ꙟнчепꙋтꙋл кꙋвінтелор поате фі **а** ші фъръ тон. D. е. **а**дꙋк, **а**дꙋн.

2. **ъ** ꙟн сілава чеа де пе ꙋрмъ се мꙋтъ ꙟн **е**, деакъ кꙋвѫнтꙋл се сфѫршеште ꙟн **е** сеаꙋ̆ **ї** скꙋрт. D. е. кꙋмпъпъ, кꙋмпене, апър, апері.

3. **ъ** се мѕтъ ⰾп **а**, dеакъ **ъ** ар къпъта топѕл. Nѕmaĭ ⰾп сілава чеа dе пе ѕртъ поате **ъ** съ фіе кѕ топ. D. е. аръ**тъ**, в**ъ**d, ва**dъ**.

4. **é** акчептѕат се префаче ⰾп **еа**, dеакъ кѕвѫптѕл се сфѫршеште ⰾп **ъ**. D. е. але́с, ал**еа**съ; dе́с, d**еа**съ.

5. **еа** се префаче ⰾп **е**, dеакъ кѕвѫптѕл се сфѫршеште ⰾп **е** сеаѕ **ĭ**. D. е. верd**еа**цъ, верd**е**це; мѕнт**еа**н, мѕнт**е**нĭ.

6. **ó** акчептѕат се префаче ⰾп **оа**, dеакъ кѕвѫптѕл се сфѫршеште ⰾп **ъ** сеаѕ **е**. D. е. кѕкѕро́с, кѕкѕр**оа**съ; по́рт, п**оа**рте.

7. **оа** се мѕтъ ⰾп **о**, dеакъ кѕвѫптѕл се сфѫршеште ⰾп **ĭ**. D. е. ѕнс**оа**ре, ѕнс**о**рĭ: м**оа**ръ, м**о**рĭ.

Б.

1. **г** ⰾnaiнтеа лѕĭ **е** шĭ **і** се мѕтъ ⰾп **џ**. D. е. алег, але**џ**ĭ, але**џ**е.

2. **к** ⰾnaiнтеа лѕĭ **е** шĭ **і** се префаче ⰾп **ч**. D. е. фак, фа**ч**ĭ, фа**ч**е.

3. **ск** ⰾnaiнтеа лѕĭ **е** шĭ **і** се скімбъ кѕ **шт**. D. е. порнеск, порне**шт**ĭ, порне**шт**е.

4. **d** ⰾnaiнтеа лѕĭ **і** се мѕтъ ⰾп **z**. D. е. аѕd, аѕ**z**ĭ.

5. **т** ⰾnaiнтеа лѕĭ **і** се префаче ⰾп **ц**. D. е. порт, пор**ц**ĭ.

6. **с** ⰾnaiнтеа лѕĭ **і** се скімбъ ⰾп **ш**. D. е. съпътос, съпъто**ш**ĭ.

7. **ст** ⰾnaiнтеа лѕĭ **і** се мѕтъ ⰾп **шт**. D. е. весте, ве**шт**ĭ; ачест, аче**шт**ĭ.

Партеа ꙟнтъіа.

Деспре біневорбінцъ.

---

§. 7. Деспре ꙟмпърціреа біневорбінцеї.

Біневорбінца се ꙟмпарте ꙟн dоаъ тъетȣрї.

Тъетȣра ꙟнтъеа аратъ статȣл ші мȣтъріле фіештекърȣї кȣвѫнт, ші се нȣмеште етімолоџіе, аdекъ черчетареа кȣвінтелор: еаръ тъетȣра а dоа ꙟнвацъ а лега кȣвінтеле ꙟнтрȣ о ворбъ ші се нȣмеште компȣнъмѫнт.

§. 8. Деспре фелїȣріле кȣвінтелор.

Ла ворбіре ꙟнтребȣінцъм zече фелїȣрї de кȣвінте, прекȣм: 1. артікȣлȣл, 2. сȣбстантівȣл, 3. ꙟнсȣшітівȣл, 4. нȣмералȣл, 5. пронȣмеле, 6. zікъмѫнтȣл, 7. аzікъмѫнтȣл, 8. препȣсъчїȣнеа, 9. легътівȣл, 10. сімцітівȣл.

Ачесте фелїȣрї de кȣвінте се ꙟмпарт ꙟн треї класе.

Класа ꙟнтъіе кȣпрінde кȣвінте dекінабіле, аdекъ ачеле фелїȣрї de кȣвінте, але кърора мȣтърї аратъ џенȣл (неамȣл) нȣмърȣл ші къdеріле лор.

Џenȣл (neamȣл) кȣвінтелор есте орĭ бърбътеск орĭ фемееск. D. е. negrȣ, neagръ.

Nȣ́мърȣл есте орĭ сіnгȣріт орĭ ꙟmȣлціт.

Nȣ́мърȣл сіnгȣріт се пȣnе, deакъ есте ворбъ nȣmaĭ de о персоанъ сеаȣ de ȣn лȣкрȣ. D. е. om, флоаре.

Nȣ́мърȣл ꙟmȣлціт се ꙟnтребȣinцеазъ, deакъ есте ворбъ de maĭ mȣлте персоане сеаȣ de maĭ mȣлте лȣкрȣрĭ. D. е. oamenĭ, флорĭ.

Къdерĭ сѫnт ꙟn лimба ромѫneаскъ чinчĭ.

Къdереа ꙟntъia ръспȣnde ла ꙟntребареа: чine? сеаȣ че? D. е. татъл meȣ аȣ венiт. Чine аȣ венiт? татъл meȣ.

А doa къdере се пȣnе ла ꙟntребáреа: а кȣĭ? а кърора? D. е. каса лȣĭ Mipon аȣ арс. А кȣĭ касъ аȣ арс? а лȣĭ Mipon.

А треĭа къdере стъ ла ꙟntребареа: кȣĭ? кърора? D. е. лȣĭ Dȣmnezeȣ се кȣвіne чinсте. Кȣĭ се кȣвіne чinсте? лȣĭ Dȣmnezeȣ.

А патра къdере се пȣnе ла ꙟntребареа: пре чine? сеаȣ че? D. е. am възȣт пре фрателе тъȣ. Пре чine am възȣт? пре фрателе тъȣ.

А чinчеа къdере се ꙟntребȣinцеазъ, deакъ кemъm пре чineва сеаȣ ворбim ла чineва. D. е. прieтene! кѫnd веĭ венi?

Класа а doa кȣпріnde кȣвінтеле конжȣгабіле аdекъ ачеле кȣвінте, але кърора mȣтърĭ аратъ персоана, тimпȣл шi алтеле.

Класа а треĭа кȣпріnde кȣвінте nemȣтавіле, аdекъ каре ръмѫn кȣ тотȣл nemȣтате.

КАП ЍНТЪЮ.

Dеспре артікѕл.

---

§. 9. Dефініціѕнеа артікѕлѕлѕї.

Артікѕлѕл есте ѕн феліѕ de кѕвѫнт, каре аратъ џенѕл (неатѕл) ші de ꙟтѕлте орї нѕтърѕл ші къdеріле алтор кѕвінте dекінабіле.

Ꙟн лімба ромѫнеаскъ се ꙟнтребѕінцеазъ dоаъ феліѕрї de артікѕле, аdекъ:

1. артікѕлѕл dефінітів ші
2. артікѕлѕл арътътів.

§. 10. Dеспре артікѕлѕл dефінітів.

Ачест артікѕл аратъ, къ есте ворбъ de о хотърѫтъ персоанъ сеаѕ de ѕн хотърѫт лѕкрѕ.

Dекінъчіѕнеа артікѕлѕлѕї dефінітів.

Џенѕл бърбътеск. Џенѕл фемееск.

Нѕмърѕл сінгѕріт.

Къdереа	1. ѕл,	л,	ле,	—	а,
„	2. —	лѕї,	—	—	ї,
„	3. —	лѕї,	—	—	ї,
„	4. ѕл,	л,	ле,	—	а,
„	5. ѕле,	ле,	—	—	—

Цепȣл бърбътеск.		Цепȣл фетееск.
	Nȣ́мърȣл Ѫмȣлціт.	
Къdереа	1. — ї	— ле
„	2. — лор	— лор
„	3. — лор	— лор
„	4. — ї	— ле
„	5. — лор.	— лор.

§. 11. Deспре артікȣлȣл арътътів.

Артікȣлȣл арътътів Ѫпсеамнъ ші dескріе маї акȣрат персона сеаȣ̆ лȣкрȣл, dе каре есте ворбъ.

Декінъчіȣнеа артікȣлȣлȣї арътътів.

Цепȣл бърбътеск.		Цепȣл фетееск.
	Nȣ́мърȣл сінгȣріт.	
Къdереа	1. чел	чеа
„	2. челȣї	чеї (челеї)
„	3. челȣї	чеї (челеї)
„	4. чел	чеа
„	5. —	—
	Nȣ́мърȣл Ѫмȣлціт.	
Къdереа	1. чеї	челе
„	2. челор	челор
„	3. челор	челор
„	4. чеї	челе
„	5. —	—

КАП АЛ DOIЛЕ.

Dеспре сȣбстаптів.

---

§. 12. Dефіпічїȣпеа ші ҂тпърціреа сȣбстаптівȣлȣї.

Сȣбстаптівȣл есте ȣп феліȣ de кȣвѫпт, кȣ каре пȣтім фіiпцеле ші лȣкрȣріле челе че сѫпт ҂п фіре сеаȣ пі-ле ҂пкіпȣім, къ сѫпт.

Сȣбстаптівȣл dіптре алте кȣвіпте ші пе ачееа се поате кȣпоаште, къ прітеште артікȣлȣл, dаръ пȣмаї de ȣп цеп, аdекъ орї бърбътеск орї фетееск. D. е. бърбатȣл, фетееа; чел бърбат, чеа фетее. Сȣбстаптівеле се ҂тпърцеск ҂п пȣме пропріе ші ҂п пȣме комȣпе.

Nȣме пропріȣ се zіче ачела, кареле ҂пdеосебіȣ се dъ пȣмаї ȣпеї персоапе сеаȣ ȣпȣї лȣкрȣ. D. е. Іоап, Сȣчеава, Цеціпа.

Nȣме комȣп се кеамъ ачела, кȣ кареле пȣтім фіiпцеле ші лȣкрȣріле de ачелашіȣ соіȣ сеаȣ феліȣ. D. е. боȣ, скаȣп, бȣпътате.

Ла орї че сȣбстаптів черкъм: 1. цепȣл (пеамȣл), 2. пȣмърȣл, 3. къdереа ші 4. dекіпъчїȣпеа.

§. 13. Dеспре цепȣл сȣбстаптівелор.

Цепȣл сȣбстаптівелор есте орї фетееск орї бърбътеск, орї аместекат.

Сȣбстаптівȣл de цепȣл бърбътеск се поате кȣпоаште пе ачееа, къ і-се поате препȣпе ҂п

nȣ́mърȣл сingȣріт **ȣn** еаръ ꙟn nȣ́mърȣл ꙟmȣлціт **doĭ**. D. е. **ȣn** бърбат, **doĭ** бърбацĭ; **ȣn** черчел, **doĭ** черчеĭ.

Сȣбстантівȣл de џenȣл фемееск поате прімі ꙟn nȣ́mърȣл сingȣріт **o** ꙟn nȣ́mърȣл ꙟmȣлціт **doaъ**. D. е. **o** вакъ, **doaъ** вачĭ; **o** пълъріе, **doaъ** пълъріĭ.

Сȣбстантівеле de џen аместекат сѫнт ꙟn nȣ́mърȣл сingȣріт de џenȣл бърбътеск, еаръ ꙟn nȣ́mърȣл ꙟmȣлціт de чел фемееск.

Сȣбстантівȣл de џenȣл аместекат се поате лесне ші пе ачееа кȣ́nȯаште, къ і-се поате препȣне ꙟn nȣ́mърȣл сingȣріт **ȣn** еар ꙟn nȣ́mърȣл ꙟmȣлціт **doaъ**. D. е. **ȣn** скаȣн, **doaъ** скаȣне; **ȣn** dobіток, **doaъ** dobітоаче.

§. 14. Деспре nȣ́mър.

Nȣ́mърȣл сȣбстантівелор есте орĭ сingȣріт орĭ ꙟmȣлціт.

А. Сȣбстантівеле бърбътештĭ.

Сȣбстантівеле бърбътештĭ ꙟn nȣ́mърȣл сingȣріт се сфършеск 1. ꙟn кȣнсȣнанте, 2. ꙟn сȣнанте: **іȣ**, **ȣ**, **е** ші ȣнеле пȣціне **ъ**.

Nȣ́mърȣл ꙟmȣлціт ал сȣбстантівелор бърбътештĭ се формеазъ ꙟn ȣрмъторіȣл кіп:

1. Сȣбстантівеле, каре се сфършеск ꙟn nȣ́mърȣл сingȣріт ꙟn кȣнсȣнанте, прімеск ꙟn nȣ́mърȣл ꙟmȣлціт ȣn **ĭ** скȣрт. D. е. корб, корбĭ; бърбат, бърбацĭ.

2. Сȣбстантівеле каре се сфършеск ꙟн іȣ, ȣ, ші ъ тȣтъ ачесте сȣпанте ꙟн пȣмърȣл ꙟмȣлціт ꙟн ї. D. е. **фіїȣ**, **фії**; **боȣ**, **бої**; **енȣре**, **нȣрї**; **татъ**, **тацї**.

Ꙟсемнареа 1. Сȣбстантівеле, каре се сфършеск ꙟн **л** леапъдъ ачеастъ кȣнсȣнантъ ꙟн нȣмърȣл ꙟмȣлціт. D. е. ка**л**, каї; віце**л**, віцеї.

Ꙟсемнареа 2. **ом** аре ꙟн нȣмърȣл ꙟмȣлціт **оамені**.

Б. Сȣбстантівеле фемеешті.

Сȣбстантівеле фемеешті се сфършеск ꙟн нȣаърȣл сінгȣріт: 1. ꙟн **ъ**, 2. ꙟн **а** неакчентȣат, ;. ꙟн **е́** ші **а́** акчентȣат. Nȣмърȣл ꙟмȣлціт ал ȣбстантівелор фемеешті се формеазъ dела нȣмъ-ȣл сінгȣріт ꙟн ȣрмъторїȣл кіп:

1. Фемеештіле ꙟн **ъ** тȣтъ ꙟн нȣмърȣл ꙟмȣлціт **ъ** парте ꙟн **ї** скȣрт, парте ꙟн **е**. D. е. **вакъ**, ачї; **санъ**, **сане**.

2. Фемеештіле ꙟн **е** неакчентȣат скімбъ **е** ꙟн нȣмърȣл ꙟмȣлціт кȣ **ї**. D. е. **нȣтере**; нȣ-ерї; **мȣере**, **мȣерї**.

3. Фемеештіле ꙟн **е́** ші **а́** акчентȣат прімеск ꙟн нȣмърȣл ꙟмȣлціт **ле**. D. е. **сте́**, **стеле**; ;ъстá, **въстале**.

Ꙟсемнареа 1. Сȣбстантівеле фемеешті, каре ꙟн сілава а dоа dе пе ȣрмъ аȣ ȣн **а́** акчентȣат, тȣтъ ачест **а** ꙟн **ъ**, ꙟн нȣмърȣл ꙟмȣлціт, dеакъ ачеста се формеазъ ꙟн **ї**. D. е. **парте**, **пърцї**; **мънкаре**, **мънкърї**.

Ꙟсемнареа 2. Сȣбстантіве фемеешті ꙟн **е** каре ꙟнаінтеа ачестȣї **е** аȣ **л** леапъдъ **л** ꙟн нȣмърȣл ꙟмȣлціт. D. е. **кале**, **кърї**; **вале**, **въї**.

Ꙟnсemnареа 3. Ȣnеле пȣцinе сȣбстаnтiве фе[…] mеешті ꙟn ъ, каре аȣ ꙟn сілава а doa d[…] пе ȣрmъ ȣn á акчеnтȣат, mȣтъ ачеста **а** ꙟ[…] nȣ́mърȣл ꙟmȣлціт ꙟn **е**. D. е. **mасъ**, **mесе**[…] **рацъ**, **реце**.

Ꙟnсemnареа 4. **Zioa** сеаȣ **zi** аре ꙟn nȣ́mърȣ[…] ꙟmȣлціт **zile**, ші **соръ** аре ꙟn ꙟmȣлціт **сȣ**[…] **рорі; норъ, nȣрорі.**

B. Сȣбстаnтiвеле de цеn аmестекат.

Сȣбстаnтiвеле de цеn аmестекат се сфършес[…] 1. ꙟn кȣnсȣnаnте, 2. ꙟn сȣnаnте **ȣ** ші **іȣ**, ш[…] 3. ꙟn **е**.

1. Сȣбстаnтiвеле, каре се сфършеск ꙟn кȣn-сȣnȣnте, прімеск ꙟn nȣ́mърȣл ꙟmȣлціт парте **ȣрі** парте **е**. D. е. **кжmп**, **кжmпȣрі**; **скаȣn**, **скаȣnе**.

2. Сȣбстаnтiвеле ꙟn **ȣ** сеаȣ **іȣ** ꙟn nȣ́mърȣл ꙟmȣлціт парте капътъ **рі** парте mȣтъ **ȣ** сеаȣ **іȣ** ꙟn **е**. D. е. **лȣкрȣ**, **лȣкрȣрі**; **фржȣ**, **фрже**; **феліȣ**, **феліȣрі**; **паіȣ**, **паіе**.

3. Сȣбстаnтiвеле ꙟn **е** сжnт пȣцinе de цеn аmестекат, ші nȣ прімеск nimікъ ꙟn nȣ́mърȣл ꙟmȣлціт. D. е. **ȣn nȣmе**, **doaъ nȣmе**.

Ꙟnсemnаре. **Оȣ** аре ꙟn nȣ́mърȣл ꙟmȣлціт **оаȣъ** ші **кап**, **капете**.

§. 15. Десnре декіnъчіȣnеа сȣбстаnтiвелор комȣnе фъръ артікȣл.

Сȣбстаnтiвеле комȣnе се декіnъ фъръ артікȣл ꙟn ȣрmъторіȣл кіп:

ɖе џен върбътеск	фемееск	амесмекат

Нȣмървл сінгȣріт.

1. фрате,	мȣере,	лемн,
2. ɖе фрате,	ɖе мȣере,	ɖе лемн,
3. а орі ла фрате,	а сеаȣ ла мȣере,	а сеаȣ ла лемн,
4. фрате,	мȣере,	лемн.
5. фрате!	мȣере!	лемн!

Нȣмървл ꙟмȣлціт.

1. фраці̆,	мȣері̆,	лемне,
2. ɖе фраці̆,	ɖе мȣері̆,	ɖе лемне,
3. а орі ла фраці̆,	а орі ла мȣері̆,	а орі ла лемне,
4. фраці̆,	мȣері̆,	лемне,
5. фраці̆!	мȣері̆!	лемне!

ꙟсемнаре. Сȣбстантівеле ɖе џенȣл върбътеск ші амесмекат, каре се сфършеск ꙟн о кȣнсȣнантъ сеаȣ ꙟн ȣ ꙟнтрег, ші ꙟнсемнеазъ о фіінцъ віе, формеазъ а чінчіа къɖере нȣмървлȣі̆ сінгȣріт ꙟн **е**. D. е. пріетін, пріетіне! ɖобіток, ɖобітоаче!

§. 16. Декінъчіȣнеа сȣбстантівелор бърбътешті кȣ артікȣл ɖефінітів.

Сȣбстантівеле бърбътешті̆ ꙟн нȣмървл сінгȣріт се ꙟнжȣгъ кȣ артікȣлȣл ɖефінітів ꙟн ȣрмъторіȣл кіп:

1. Челе че се сфършеск ꙟн кȣнсȣнанте, прімеск ка артікȣл **ȣл**. D. е. бърбат, бърбат**ȣл**; прȣнк, прȣнк**ȣл**.

2. Челе че се сфършеск ꙟн ȣ сеаȣ **іȣ**, капътъ ка артікȣл **л**. D. е. сокрȣ, сокрȣ**л**; фі**іȣ**, фіїȣ**л**.

3. Челе че се сфършеск ꙟn **е** пріmеск ка артікȣл **ле**. D. е. фрате, фрателе; пърінте, пърінтеле.

Ꙟn nȣ́mърȣл ꙟmȣлціт пріmеск сȣбстаnтівеле бърбътешті ка артікȣл ȣn **ĭ** скȣрт. D. е. бърбаці, бърбаціĭ; прȣnчĭ, прȣnчіĭ.

Сȣбстаnтівеле бърбътешті кȣ артікȣл dефіnітів ашá се dекіnъ:

Nȣmърȣл сіnгȣріт.

1. бърбатȣл,	фіĭȣл,	фрателе,
2. бърбатȣлȣĭ,	фіĭȣлȣĭ,	фрателȣĭ,
3. бърбатȣлȣĭ,	фіĭȣлȣĭ,	фрателȣĭ,
4. бърбатȣл,	фіĭȣл,	фрателе,
5. бърбатȣле!	фіĭȣле!	фрате!

Nȣmърȣл ꙟmȣлціт.

1. бърбаціĭ,	фііĭ,	фраціĭ,
2. бърбацілор,	фіілор,	фрацілор,
3. бърбацілор,	фіілор,	фрацілор,
4. бърбаціĭ,	фііĭ,	фраціĭ,
5. бърбацілор!	фіілор!	фрацілор!

Ꙟnсеmnареа 1. Сȣбстаnтівȣл **татъ**: ꙟn nȣ́mърȣл сіnгȣріт аре ꙟndоітъ dекіnъчĭȣne, аdекъ бърбътеаскъ ші феmееаскъ, прекȣm:

1. татъл,	тата,
2. татълȣĭ,	татеĭ,
3. татълȣĭ,	татеĭ,
4. татъл,	тата,
5. татъ,	татъ.

Ꙟnсеmnареа 2. Сѫnт ȣnеле nȣціne сȣбстаnтіве бърбътешті din лімбĭ стреіne ꙟn лімба роmѫnеаскъ пріmіте каре се сфършеск ꙟn **ъ**. Ачесте се dекіnъ ꙟn nȣ́mърȣл сіnгȣріт ка

челе фemeeшті, еаръ ꙟн nȣmърȣл ꙟmȣлціт ка челе бърбътешті, прекȣm de есеmплȣ **Воdъ**, каре ашá се dекінъ:

nȣmър сінгȣріт.	nȣmър. ꙟmȣлціт.
1. Воdа,	Воzії,
2. Воdеї,	Воzілор,
3. Воdеї,	Воzілор,
4 Воdа,	Воzії,
5. Воdъ,	Воzілор.

§. 17. Dекінъчіȣнеа сȣбстантівелор фемеешті кȣ артікȣл dефінітів.

Сȣбстантівеле фemeeшті ꙟн nȣmърȣл сінгȣріт се ꙟmпреȣнъ кȣ артікȣл dефінітів кȣ ȣрmъторіȣл dін:

1. челе че се сфършеск ꙟн **ъ**, mȣтъ **ъ** ꙟн **а**. D. е. копілъ, копіл**а**; касъ, кас**а**.

2. Челе ꙟн **е** неакчентȣат капътъ **а**. D. е. скрісоаре, скрісоаре**а**; пълъріе, пълъріе**а**.

3. Челе ꙟн é сеаȣ **á** акчентȣат, прімеск **оа**. D. е. сте́, сте**оа**; mъnтá, mъnта**оа**.

А dоа ші а треїа къdере а nȣmърȣлȣї сінгȣріт се формеазъ dела ꙟнтъеа nȣmърȣлȣї ꙟmȣлціт неартікȣлат, аdъогꙟнdȣ-се ла ачеаста ȣн **ї** скȣрт. D. е. копілъ, копіле, копілеї; парте, пърці, пърції; mасъ, mесе, mесеї; кȣре́, кȣреле, кȣрелеї.

Dеакъ ꙟн а dоа ші а тріеа къdере ар ȣрmа тріі **і** dȣпъ олалтъ, чел dін mіжлок се mȣтъ ꙟн **е**. D. е. късъторіе, късъторії, късъторіеї ꙟн лок късъторіїї.

Ꙟн пȣ́търъл ꙟтьлціт прітеск сȣбстантівел[е] фетеештї **ле** ка артікȣл dефінітів. D. е. копіл[е] копі**ле**ле.

Се dекінъ dаръ сȣбстантівеле фетеештї к[ȣ] артікȣл dефінітів ꙟн ȣрмъторїȣл кін:

Нȣ́търȣл сінгȣріт.

1.	копіла,	тȣереа,	кȣреоа,	бъстаоа,
2.	копілеї,	тȣеріï,	кȣрелеї,	бъсталеї,
3.	копілеї,	тȣеріï,	кȣрелеї,	бъсталеї,
4.	копіла,	тȣереа,	кȣреоа,	бъстаоа.
5.	копілъ!	тȣере!	кȣре́,	бъста́!

Нȣ́търȣл ꙟтьлціт.

1.	копілеле,	тȣеріле,	кȣрелеле,	бъсталеле,
2.	копілелор,	тȣерілор,	кȣрелелор,	бъсталелор,
3.	копілелор,	тȣерілор,	кȣрелелор,	бъсталелор,
4.	копілеле,	тȣеріле,	кȣрелеле,	бъсталеле,
5.	копілелор!	тȣерілор!	кȣрелелор!	бъсталелор!

Ꙟнсемнаре. Сȣбстантівеле de ценȣл аместекат прімеск артікȣлȣл ші се dескінъ ꙟн нȣ́търȣл сінгȣріт ка челе бърбътештї, еаръ ꙟн нȣ́търȣл ꙟтьлціт ка челе фетеештї, прекȣм:

пȣтърȣл сінгȣріт.	пȣтърȣл ꙟтьлціт.
1. лемнȣл.	лемнеле,
2. лемнȣлȣї,	лемнелор,
3. лемнȣлȣї,	лемнелор,
4. лемнȣл,	лемнеле,
5. лемн,	лемне.

§. 18. Dекінъчїȣнеа сȣбстантівелор бърбътештї кȣ артікȣл арътътів.

Ла ачеастъ dекінъчїȣне нȣмаї артікȣлȣл се dекінъ, dаръ сȣбстантівȣл ръмѫне ꙟн тоате къdеріле ка ꙟнтрȣ ꙟнтъеа, прекȣм:

пȣтърȣл сінгȣріт	пȣтърȣл ꙟтȣлціт
1. чел бъет,	чеі̆ бъеці̆
2. челȣі̆ бъет,	челор бъеці̆,
3. челȣі̆ бъет,	челор бъеці̆,
4. чел бъет,	чеі̆ бъеці̆.
5. — —	— —

§. 19. Декінъчіȣнеа сȣбстантівелор фемеешті̆ кȣ артікȣл аръті̆ътів.

Ла ачеастъ декінъчіȣне нȣмаі̆ артікȣлȣл се декінъ, сȣбстантівеле даръ ръмѫн ка ꙟнтрȣ ꙟнтъеа къдере, нȣмаі̆ ꙟн а доа ші а тріеа къдере пȣтърȣлȣі̆ сінгȣріт пріеск сȣбстантівеле фемеешті̆ тȣтъріле ші сфършіреа а ꙟнтъеі̆ къдері неартікȣлате а пȣтърȣлȣі̆ ꙟтȣлціт, прекȣм :

пȣтърȣл сінгȣріт.	пȣтърȣл ꙟтȣлціт.
1. чеа парте,	челе пърці̆,
2. чеі̆ пърці̆,	челор пърці̆,
3. чеі̆ пърці̆,	челор пърці̆,
4. чеа парте,	челе пърці̆.
— —	— —

Ꙟнсемнаре. Сȣбстантівеле де џенȣл аместекат се декінъ ꙟн пȣтърȣл сінгȣріт ка челе бърбътешті̆, еаръ ꙟн ꙟтȣлціт ка челе фемеешті̆.

§. 20. Декінъчіȣнеа сȣбстантівелор пропріе.

Сȣбстантівеле пропріе се декінъ нȣмаі̆ ꙟн пȣтърȣл сінгȣріт ꙟн ȣрмъторіȣл кіп :

de џенъл бърбътеск	фемееск.
1. Ioan,	Марiеа,
2. лъї Ioan,	Марiеї,
3. лъї Ioan,	Марiеї,
4. пре Ioan,	пре Марiеа,
5. Ioane!	Марiе!

Съвстантiвъл **Dъmnezeŭ** се декiнъ орї ка нъм пропрiŭ орї ка нъме комън, прекъм:

1. Dъmnezeŭ,	Dъmnezeъл,
2. лъї Dъmnezeŭ,	Dъmnezeълъї,
3. лъї Dъmnezeŭ,	Dъmnezeълъї,
4. пре Dъmnezeŭ,	пре Dъmnezeъл,
5. Dъmnezeŭ!	Dъmnezeъле!

КАП АЛ ТРIЛЕ.

Деспре ↑нсъшiтiв.

§. 21. Дефiнiчiънеа ↑нсъшiтiвълъї.

↑нсъшiтiвъл есте ън фелiŭ de къвѫнт, карел арать ↑нсъшiiле ънеї фiiнџе сеаŭ але ънъї лъкрь D. е. воŭ негръ, фрънзъ верде. ↑нсъшiтi вът дintре алте къвiнте се поате пе ачеа кънoa ште, къ деодатъ прiмеште артiкълъл бърбътеск шi фемееск. D. е. бън, бънъ; чел бън, чеа бънъ.

Ла ↑нсъшiтiве арътътоарiе черкъм 1. џенъл 2. нъмърул, 3. къдереа, 4. декiнъчiънеа шi 5. скърiреа.

§. 22. Deспре џенȣл ꙟнсȣшітівелор.

ꙟнсȣшітівеле de џенȣл бърбътеск се сфър-шеск ꙟн пȣ́търȣл сінгȣріт:

1. ꙟн кȣнсȣнанте, 2. ꙟн ȣ ꙟнтрег, 3. ꙟн ȣ̆ ші іȣ̆ скȣрт ші 4. ꙟн **е**.

ꙟнсȣшітівеле феmееmті се формеазъ dела челе бърбътеmті ші anȣme:

1. бърбътештіле, каре се сфършеск ꙟн кȣнсȣнанте, пріmеск ꙟн џенȣл феmееск **ъ**. D. е. бȣн, бȣн**ъ**; dес, dеас**ъ**.

2. Бърбътештіле ꙟн ȣ ꙟнтрег mȣтъ ꙟн џенȣл феmееск ачест, ȣ ꙟн **ъ**. D. е. аспр**ȣ**, аспр**ъ**.

3. Бърбътештіле ꙟн ȣ̆ ші **іȣ̆** скȣрт mȣтъ ачесте сȣнанте ꙟн **е** ші **іе** ꙟн џенȣл феmееск. D. е. вішіні**ȣ̆**, вішіні**е**; лȣкръторі**ȣ̆**, лȣкръtoарі**е**.

4. Челе ꙟн **е** сѫнт атѫт de џенȣл бърбътеск кѫт ші феmееск. D. е. ȣн mър dȣлч**е**, о паръ dȣлч**е**.

Ȣрmътоаріеле деосъбірі сѫнт de ꙟнсеmнат:

1. бърбътештіле ꙟн **ел**, каре аратъ о ꙟнсȣшіе ꙟнmікшоратъ, ꙟн џенȣл феmееск mȣтъ **ел** ꙟн **ікъ**. D. е. гълбін**ел**, гълбін**ікъ**; албін**ел**, албін**ікъ**.

2. Бърбътештіле ꙟн **ан** ші **еан** пріmеск ꙟн џенȣл феmееск **къ**. D. е. пелів**ан**, пеліван**къ**; mȣнт**еан**, mȣнтеан**къ**.

3. **греȣ̆**, **ръȣ̆** ші **mішел** аȣ̆ ꙟн џенȣл феmееск: **гре́**, **ре́** ші **mіше́**.

§. 23. Dеспре пȣmърȣл ꙟпсȣшітівелор.

Ꙟпсȣшітівеле бърбътешті формеазъ пȣmърȣл ꙟmȣлціт, ка сȣбстаптівеле de ачелашї џеп. D. е. алб, албї; аспрȣ, аспрї.

Ꙟпсȣшітівеле фемеешті формеазъ пȣmърȣл ꙟmȣлціт ꙟп ȣрmъторїȣл кіп:

1. Челе ꙟп **ъ** тоте ачест **ъ** ꙟп **е**. D. е. бȣп**ъ**, бȣп**е**; аспр**ъ**, аспр**е**.

2. Челе ꙟп **е** пеакчептȣат тоте **е** ꙟп пȣmърȣл ꙟmȣлціт ꙟп **ї**. D. е. паръ dȣлч**е**, пере dȣлч**ї**.

3. Челе че се сфѫршеск ꙟп **е́** акчептȣат прімеск ꙟп пȣmърȣл ꙟmȣлціт **ле**, прекȣm: **ре́**, ре**ле**; гре́, гре**ле**; mіше́, mіше**ле**.

Ȣрmътоарїеле deосъбірї сѫпт de ꙟпсеmпат;

1. Фемеештіле ꙟп **скъ** ші ȣпеле ꙟп **гъ** ші **къ** тоте ꙟп пȣmърȣл ꙟmȣлціт **ъ** ꙟп **ї**. D. е. череа**скъ**, черешт**ї**; лȣп**гъ**; лȣпџ**ї**; mі**къ**, mіч**ї**.

2. Фемеештіле ꙟп **ікъ**, каре ꙟпсеmпеазъ о ꙟпеȣшіе ꙟптікшоратъ, тоте ꙟп пȣmърȣл ꙟmȣлціт **ікъ** ꙟп **еле**. D. е. фрȣmȣш**ікъ**, фрȣmȣш**еле**.

3. Фемеештіле ꙟп **оарїе** ръmѫп аша ші ꙟп пȣmърȣл ꙟmȣлціт. D. е. фемее лȣкръ**тоарїе** фемеї лȣкръ**тоарїе**.

§. 24. Dекіпъчїȣпеа ꙟпсȣшітівелор бърбътешті кȣ артікȣл dефіпітів.

Ꙟпсȣшітівȣл поате ста орї ꙟпаіпте орї dȣпъ сȣбстаптівȣл съȣ, ші пȣmаї чел dіпаіпте стътъторїȣ

сȣбстантів сеаȣ̆ ꙟнсȣшітів се dекінъ, челалалт dаръ ръmѫне ка ꙟнтрȣ ꙟнтъеа къdере. Nȣmаĭ ꙟн а чінчеа къdере а нȣ̆mърȣлȣĭ сінгȣріт атѫт сȣбстантівȣл кѫт ші ꙟнсȣшітівȣл се dекінъ, прекȣm:

Nȣ̆mърȣл сінгȣріт.

1. бȣнȣл бърбат,	бърбатȣл бȣн,
2. бȣнȣлȣĭ бърбат,	бърбатȣлȣĭ бȣн,
3. бȣнȣлȣĭ бърбат,	бърбатȣлȣĭ бȣн,
4. бȣнȣл бърбат,	бърбатȣл бȣн,
5. бȣнȣле бърбат!	бърбатȣле бȣне!

Nȣ̆mърȣл ꙟmȣлціт.

1. бȣніĭ бърбацĭ,	бърбаціĭ бȣнĭ,
2. бȣнілор бърбацĭ,	бърбацілор бȣнĭ,
3. бȣнілор бърбацĭ	бърбацілор бȣнĭ,
4. бȣніĭ бърбацĭ,	бърбаціĭ бȣнĭ,
5. бȣнілор бърбацĭ!	бърбацілор бȣнĭ!

§. 25. Dекінъчіȣнеа ꙟнсȣшітівелор феmеешті кȣ артікȣл dефінітів.

Прекȣm ла челе бърбътешті асеmенеа ші ла челе феmеешті ꙟнсȣшітівȣл поате ста орĭ ꙟнаінте орĭ dȣпъ сȣбстантівȣл съȣ̆, ші нȣmаĭ чел ꙟнаінте стътъторіȣ̆ сȣбстантів сеаȣ̆ ꙟнсȣшітів се dекінъ, челалалт dаръ ръmѫне ка ꙟнтрȣ ꙟнтъеа къdере; нȣmаĭ ꙟн а dоа ші а тріеа къdере а нȣ̆mърȣлȣĭ сінгȣріт пріmеште сȣбстантівȣл сеаȣ̆ ꙟнсȣшітівȣл постпȣс mȣтъріле ші сфършіреа ꙟнтъеĭ къdерĭ а нȣ̆mърȣлȣĭ ꙟmȣлціт, прекȣm:

Nȣmърȣл сіnгȣріт.

1.	чіnстіта mȣере,	mȣереа чіnстітъ,
2.	чіnстітеї mȣерї,	mȣерії чіnстіте,
3.	чіnстітеї mȣерї,	mȣерії чіnстіте,
4.	чіnстіта mȣере,	mȣереа чіnстітъ,
5.	чіnстітъ mȣере!	mȣере чіnстітъ!

Nȣmърȣл ꙟmȣлціт.

1.	чіnстітеле mȣерї,	mȣеріле чіnстіте,
2.	чіnстітелор mȣерї,	mȣерілор чіnстіте,
3.	чіnстітелор mȣерї,	mȣерілор чіnстіте,
4.	чіnстітеле mȣерї,	mȣеріле чіnстіте,
5.	чіnстітелор mȣерї!	mȣерілор чіnстіте!

§. 26. Dекіnъчїȣnеа ꙟпсȣшітівȣлȣї кȣ артікȣл аръттів.

Ла ачеастъ dекіnъчїȣnе nȣmаї артікȣлȣл се dекіnъ, еаръ сȣбстантівȣл ші ꙟпсȣшітівȣл ръmꙟnе ка ꙟnтрȣ ꙟnтъеа къdере; nȣmаї челе фемеештї прімеск ꙟnтрȣ а dоа ші а тріеа къdеї е а nȣmърȣлȣї сіnгȣріт mȣтъріле ші сфършіреа ꙟnтъеї къdерї неартікȣлате а nȣmърȣлȣї ꙟmȣлціт.

De ціn бърбътеск.

nȣmърȣл сіnгȣріт		nȣmърȣл ꙟmȣлціт.
1.	чел бȣn оm,	чеї бȣnї оаmеnї,
2.	челȣї бȣn оm,	челор бȣnї оаmеаї,
3.	челȣї бȣn оm,	челор бȣnї оаmеnї,
4.	чел бȣn оm,	пре чеї бȣnї оаmеnї.
5.	— —	— —

De џеп фетееск.

пȣтърȣл сінгȣріт.	пȣтърȣл Ꙟтȣлціт.
1. чеа бȣпъ тȣере,	челе бȣпе тȣерї,
2. чеї бȣпе тȣерї,	челор бȣпе тȣерї,
3. чеї бȣпе тȣерї,	челор бȣпе тȣерї,
4. чеа бȣпъ тȣере,	челе бȣпе тȣерї.
5. — —	— —

Ꙟпсетп.: De се пȣпе артікȣлȣл арътътів Ꙟптре сȣбстаптів ші Ꙟптре Ꙟпсȣшітів, сȣбстаптівȣл прітеште артікȣлȣл deфinітів ші се dекіпъ Ꙟтпреȣпъ, прекȣт:

Nȣтърȣл сінгȣріт.

1. фіїȣл чел бȣп,	фрȣпzа чеа верdе,
2. фіїȣлȣї челȣї бȣп,	фрȣпzеї чеї верzї,
3. фіїȣлȣї челȣї бȣп,	фрȣпzеї чеї верzї,
4. фіїȣл чел бȣп,	фрȣпzа чеа верdе.
5. — —	— —

Nȣтърȣл Ꙟтȣлціт.

1. фііï чеї бȣпї.	фрȣпzеле челе верzї,
2. фіілор челор бȣпї,	фрȣпzелор челор верzї,
3. фіілор челор вȣпї,	фрȣпzелор челор верzї,
4. фііï чеї бȣпї,	фрȣпzеле челе верzї.
5. — —	— —

§. 27. Despre скърірea Ꙟпсȣшітівелор.

Ꙟпсȣшітівȣл се поате скърі, аdекъ поате а аръта, кȣтkъ ачсеаші Ꙟпсȣшіе ȣпеї фііпце сеаȣ̆ ȣпȣї лȣкрȣ і-се кȣвіпе Ꙟп ȣп граd таї Ꙟпалт Ꙟп прівіпцъ кȣ алтеле.

Ꙟп літба ротѫпеаскъ аре Ꙟпсȣшітівȣл тріï граdȣрї Ꙟп скъріре. Ꙟпсȣшітівȣл стъ Ꙟп граdȣл Ꙟптъїȣ̆, dеакъ аратъ Ꙟпсȣшіеа ȣпеї фііпце сеаȣ̆ а ȣпȣї лȣкрȣ фъръ прівіпцъ ла алтеле. D. е. тър dȣлче. Ꙟпсȣшітівȣл се пȣпе Ꙟп ал doіле граd, dеакъ ȣпеї фііпце сеаȣ̆ ȣпȣї лȣкрȣ і-се dъ о Ꙟп-

сѫшіе ꙟn maĭ ꙟnaлт град ꙟn привінцъ ла алта. D. е. пара есте maĭ dѫлче, dекѫт търѫл.

Ꙟn градѫл ал doiле пріmеште ꙟнсѫшітівѫл ꙟnaintea са кѫвінцелѫл **maĭ**. D. е. **maĭ** негрѫ, **maĭ** неагръ.

Ꙟнсѫшітівѫл стъ ꙟn градѫл ал тріiле, dеакъ ѫней фіinцe сеаѫ ѫнѫĭ лѫкрѫ і-се dъ о ꙟнсѫшіе ꙟn чел maĭ ꙟnaлт град асеmънꙟndѫ-се кѫ maĭ mѫлте. D. е. Асеmънѫnd zіле ле аnѫлѫĭ ꙟn привінца лѫnцimеĭ пот zіче: ꙟn лѫна лѫĭ Іѫніѫ сѫnт челе maĭ лѫnџĭ zіле престе тот аnѫл.

Ꙟn ал тріiле град се препѫне ꙟнсѫшітівѫлѫĭ кѫвінцелѫл **чел maĭ** сеаѫ **чеа maĭ**. D. е. **чел maĭ** бѫн, **чеа maĭ** бѫнъ. Ꙟнсѫшітівѫлѫĭ ꙟнсъ ꙟn ал тріiле град і-се поате препѫне ѫнеорі кѫвінтеле: **преа, фоарте, кѫ тотѫл** ш. а.

КАП АЛ ПАТРѪЛЕ.

Деспре nѫmърал.

---

§. 28. Дефінічіѫnеа ші ꙟmпърціреа nѫmералѫлѫĭ.

Nѫmералѫл есте ѫn кѫвѫnт, прin кареле се dескріе кѫтіmеа фіinцелор ші а лѫкрѫрілор.

Nѫmералеле сѫnт de патрѫ феліѫрі, прекѫm: 1. ръdъчinале, 2. ордinале. 3. ꙟmѫлцітіве ші 4. пърцітіве.

§. 29. Деспре ръdъчinале.

Ръdъчinалеле ръспѫnd ла ꙟntребареа: **кѫт? кѫтъ? кѫцĭ? кѫте?** D. е. **кѫте** чеасѫрі? патрѫ.

Din карdinaле се dекinъ nȣmaĭ ȣnȣл, прекȣm:

1. ȣn сеаȣ̆ ȣnȣл,	о сеаȣ̆ ȣna,
2. ȣnȣĭ, ȣnȣĭa,	ȣneĭ,
3. ȣnȣĭ, ȣnȣĭa,	ȣneĭ,
4. ȣn сеаȣ̆ ȣnȣл,	о сеаȣ̆ ȣna.
5. — —	— —

Челелалте карdinaле nȣ се mȣтъ, прiĭmind ꙟnaintea са ꙟn a doa къdepe **а**, еаръ ꙟn a трieа **а**, прекȣm de есеmплȣ:

1. doĭ oamenĭ,	doaъ фemeĭ,
2. **а** doĭ oamenĭ,	**а** doaъ фemeĭ,
3. **ла** doĭ oamenĭ,	**ла** doaъ фemeĭ,
4. doĭ oamenĭ,	doaъ фemeĭ.
5. — —	— —

Челелалте карdinaле атꙟт пentrȣ џenȣл бърбътеск кꙟт фemeеск тот о формъ аȣ̆. D. е. трiĭ фечiорĭ, трiĭ фечiоаре.

§. 30. Despre ordinaле.

Ordinaлеле се пȣн ла ꙟнтреbареа: **ал кꙟтеле?** сеаȣ̆ **а кꙟта?** D. е. ал шеселе, а шесеа. Din ordinaле **ꙟнтъiȣ̆, ꙟнтъiȣл, ꙟнтъеа** аȣ̆ формъ deосъбiтъ шi се dекinъ аша:

de џen бърбътеск	фemeеск.
Nȣmърȣл сiнгȣрiт.	
1. ꙟнтъiȣ̆, ꙟнтъiȣл,	ꙟнтъеа,
2. ꙟнтъiȣлȣĭ,	ꙟнтъеĭ,
3. ꙟнтъiȣлȣĭ,	ꙟнтъеĭ,
4. ꙟнтъiȣл,	ꙟнтъеа,
5. ꙟнтъiȣле!	ꙟнтъе!

de џен бърбътеск.	фemeеск.

Nȣmърȣл ꙟmȣлціт.

1. ꙟnтъĭ, ꙟnтъiĭ,	ꙟnтъĭ, ꙟnтъiле
2. ꙟnтъiлор,	ꙟnтъiлор,
3. ꙟoтъiлор,	ꙟnтъiлор,
4. ꙟnтъiĭ,	ꙟnтъĭ, ꙟnтъiле,
5. ꙟnтъiлор,	ꙟnтъiлор.

Челелалте ordinале се формeazъ dела ръdъчinале, препȣнꙟndȣ-се ла челе бърбътештĭ **ал** шi ꙟnкeindȣ-се кȣ **ле**, еаръ ла челе фемеештĭ препȣindȣ-се **а** шi ꙟnкeindȣ-се кȣ **а** прекȣm:

de џен бърбътеск.	фemeеск.
ал doiле,	а doа,
ал тріiле,	а тріea,
ал патрȣле,	а патра,
ал чinчiле,	а чinчia,
ал шеселе,	а шесеа,
ал шептеле,	а шептеа,
ал опетеле,	а опта,
ал поъле,	а поа,
ал zечеле,	а zечеа,
ал ȣnспрezечеле,	а ȣnспрezечеа,
ал doаъzечеле,	а doаъzечеа,
ш. m. d.	ш. m. d.

§. 31. Деспре ꙟmȣлціtiве.

Ꙟmȣлціtiвеле сꙟnт de doаъ фелiȣрĭ. Ȣnеле ръспȣnd ла ꙟnтребареа: **de кꙟте орĭ?** D. е. de чinчĭ орĭ; еаръ алтеле се пȣн ла ꙟnтребареа: **ꙟn кꙟтiт?** D. е. ꙟndoiт, ꙟnтрiiт.

Ꙟmȣлціtiвеле челе de фелiȣл ꙟnтъiȣ се формeazъ dела ръdъчinале, препȣindȣ-се **de** шi

постпȣindȣ-се **орї** прекȣm: de doaъ **орї**, de трії **орї** ш. m. d.

Deосъвіре фаче **odатъ** сеаȣ **ȣна оаръ**. ꙟmȣлцітівеле de ал doіле фелїȣ се dекінъ ка ꙟпсȣшітівеле, прекȣm: ꙟndoітȣл, ꙟndoітȣлȣї ш. m d. ꙟndoітъ, ꙟndoітеї ш. m. d.

§. 32. Deспре пърцітіве.

Пърцітівеле аратъ, ꙟп кѫте пърці есте ȣп ꙟптрег ꙟmпърціт, прекȣm: жȣmътате, трііцъ, пътріцъ, челелалте пърцітіве се формеазъ апінѫndȣ-се ла ръdъчінале **пъртіme** ꙟп пȣmърȣл сінгȣріт еаръ **пъртіmї** ꙟп пȣmърȣл ꙟmȣлціт. D. е. чінчїпъртіme, чінчїпъртіmї ш. m. d. Пърціле din ꙟптрег лȣате, се респікъ прін ръdъчінале прекȣm: трїїпътріце ($\frac{3}{4}$), чінчїшесіце ($\frac{5}{6}$), патрȣпоіце ($\frac{4}{9}$) ш. m. d.

КАП АЛ ЧІNЧІЛЕ.

Deспре проnȣme.

---

§. 33. Deфінічїȣпеа ші ꙟmпърціреа проnȣмелȣї.

Проnȣmеле есте ȣп фелїȣ de кȣвѫпт, кареле се пȣпе ꙟп лок de сȣбстантів, ка съ се пъръсеаскъ неплькȣта репеціре (пофторіре) а ачестȣїа.

D. e. Ioan aȣ рѫгат пре Nikолаiȣ, ка съ вiiъ ел ла dѫнсȣл, ꙟн лок: Ioan aȣ рѫгат пре Nikолаiȣ, ка съ вiiъ Nikолаiȣ ла Ioan.

Пронȣmеле сѫнт de шесе фелiȣрi, прекȣm: 1. персонале, 2. пошеzъmiве, 3. арътъmiве, 4. реdȣкъmiве, 5. ꙟнтребъmiве, 6. нефiнiтiве.

§. 34. Dеспре персонале.

Пронȣmеле персонал есте ачела, кареле ꙟнсъmнеаzъ о персоанъ. Ꙟн ворбiре се dеосъбеск трii персоане, аdекъ ꙟнтъеа, каре ворбеште: **еȣ** шi **ноi**; а dоа, ла каре се ворбеште: **тȣ** сеаȣ **воi**, шi а трiеа, de каре се ворбеште: **ел, еа, iї, еле.**

Пронȣmеле персонал есте орi ꙟнтрег, орi скȣртат.

Пронȣmеле персонал ꙟнтрег се поате ꙟнтребȣiнца кȣ шi фъръ ziкъmѫнт шi се dекiнъ ашá:

Nȣmърȣл сiнгȣрiт.

I. перс.	II. перс.	III. перс. бърб.	III. перс. фем.
1. еȣ,	тȣ,	ел,	еа,
2. de mine,	de tine,	лȣi сеаȣ de dѫнсȣл,	еi сеаȣ de dѫнса,
3. mie,	цiе,	лȣi,	еi,
4. пре mine,	пре tine,	пре ел сеаȣ пре dѫнсȣл,	пре еа сеаȣ пре dѫнса.
5. —	—	—	—

Нꙋmърꙋл ꙟmꙋлціт.

	I. перс.	II. перс.	III. перс. бърб.	III. перс. фет.
1.	поі,	воі,	іі,	еле,
2.	de поі.	de воі,	лор сеаꙋ de dѫпшії,	лор сеаꙋ de dѫпселе,
3.	поаъ,	воаъ,	лор,	лор,
4.	пре поі,	пре воі,	пре іі сеаꙋ пре dѫпшії,	пре еле сеаꙋ пре dѫпселе.
5.	—	—	—	—

Пропꙋmеле скꙋртат се ꙟптребꙋінцеазъ пꙋmаї ꙟп легътꙋръ кꙋ zікътѫптꙋл, ачеста аре dаръ dеосебітъ фоартъ пꙋmаї ꙟп а треіа ші а патра къdере, кꙋm:

Нꙋmърꙋл сінгꙋріт.

Къd.	3.	mї, mі	ці, ці	ї, і	ї, і
„	4.	mъ	те	л	о

Нꙋmърꙋл ꙟmꙋлціт.

Къd.	3.	пі (пе)	ві, въ	лі, ле	лі, ле
„	4.	пе	въ	і, ї	ле.

Dеакъ лꙋкрареа персоанеї се ꙟптоарче кътръ еа ꙟпса-шї, атꙋпчї се ꙟптребꙋінцеазъ ꙟп а тріеа персоапъ ꙋп dеосъбіт пропꙋmе персопал пептрꙋ аmѫпdоаъ пꙋmереле ші џепꙋріле, прекꙋm:

Къd.	2.	de сіпе.	de сіпе-шї
„	3.	'с, 'шї,	ші сіе-шї
„	4.	се пре сіпе,	пре сіпе-шї.

Ꙟ н с е m п а р е. **с, 'с, 'шї** ші **се** се ꙟптребꙋінцеазъ ка пропꙋmе скꙋртат.

§. 35. D е с п р е п о ш е z ъ т і в е.

Пропꙋmеле пошеzътіве аратъ, ал кꙋї есте обіептꙋл, de каре-ї ворба. Пропꙋmеле пошеzътіве сѫпт ꙋрmътоаріеле.

		de џенȣл бърбътеск.		de џенȣл фемееск.	
		нȣмър. сінг.	ꙟмȣлџіт.	сінгȣріт.	ꙟмȣлџіт.
перс.	I.	meȣ̆,	meĭ,	mea,	mеле,
		ностpȣ,	ностpі,	ноастръ,	ноастре,
	II.	тъȣ̆,	тъĭ,	та,	тале,
		востpȣ,	востpі,	воастръ,	воастре,
	III.	съȣ̆,	съĭ,	са,	сале.

Пронȣмеле пошеȥътів, ordinapiȣ̆ (обічнȣіт) се постнȣне сȣбстантівȣлȣĭ ші се декінъ ка ꙟнсȣшітівȣл постнȣс. D. е. фрателе meȣ̆, фрателȣĭ meȣ̆ ш. m. d.

Партеа mea, пърџіĭ mеле ш. m. d. Deакъ пронȣмеле пошеȥътів се ꙟнтребȣінџеаȥъ фъръ сȣбстантів, орĭ деакъ се препȣне сȣбстантівȣлȣĭ атȣнчĭ се декінъ ꙟн ȣрmъторіȣл кін:

de џенȣл бърбътеск. фемееск.

Nȣmърȣл сінгȣріт.

1.	ал meȣ̆,	а mea,
2.	de ал meȣ̆,	de а mea,
3.	ла ал meȣ̆,	ла а mea,
4.	пре ал meȣ̆.	пре а mea.
5.	— —	— —

Nȣmърȣл ꙟмȣлџіт.

1.	аĭ, meĭ,	але mеле,
2.	de аĭ meĭ,	de але mеле,
3.	ла аĭ meĭ,	ла але mеле,
4.	пре аĭ meĭ,	пре але mеле.
5.	— —	— —

§. 36. Деспре аръттів.

Пронѹмеле аръттіве ꙟнсеамнъ персоана сеаѹ лѹкрѹл de каре есте ворба, maĭ акѹрат, декꙟт пронѹмеле персонале, шi сꙟнт ѹрмътоаріеле:

De џен бърбътеск.

	нѹм. сінгѹріт	нѹм. ꙟмѹлціт.
сімпле:	ест, естѹ, еста,	ешті, ештіі,
	чел, чела,	чеі, чеіа,
комп.:	аест, аеста,	аешті, аештіі,
	ачест, ачеста,	ачешті, ачештіі,
	ачел, ачела.	ачеі, ачеіа.

De џен фемееск.

	нѹм. сінгѹріт	нѹм. ꙟмѹлціт.
сімпле:	еастъ, еаста,	есте,
	чеа,	челе,
комп.:	аеастъ, аеаста,	аесте,
	ачеастъ, ачеаста,	ачесте,
	ачеа, ачеea.	ачеле.

Декінъчіѹнеа.

de џен бърбътеск — de џен фемееск.

Nѹм. сінгѹріт.

		de џен бърбътеск	de џен фемееск
Къd.	1.	ест, естѹ, еста,	еастъ, еаста,
„	2.	естѹі, естѹіа,	естеі, естеіа,
„	3.	естѹі, естѹіа,	естеі, естеіа,
„	4.	пре ест, естѹ, еста,	пре еастъ, еаста.
„	5.	— —	— —

de џen бърбътеск	de џen фетееск.
	Нѹm. ꙟmѹлџіт.
1. ештї, ештії	есте,
2. естор, естора,	естор, істора,
3. естор, естора,	естор, істора,
4. пре ештї, ештії.	пре есте.
5. — —	— —

Ꙟптрѹ ачест кіп се декінъ ші компѹселе: аест, аеста, аеастъ, аеаста, ачест, ачеста, ачеастъ, ачеаста.

Чел ші ачел се декінъ ка артікѹлѹл арътътів, прекѹm: чел, челѹї, ш. m. d.

§. 37. Деспре редѹкътіве.

Пронѹmеле редѹкътів редѹче о zічере сеаѹ о ворвъ ла ачел сѹбстантів сеаѹ пронѹme ꙟп локѹл кърѹїа се пѹне. D. e. am ꙟпвъџат леџінџа (лекџіеа) каре ni-о dace ꙟпвъџъторіѹл.

Пронѹmеле редѹкътіве сꙟнт: каре ші че.

Каре се декінъ ашá:

de џen бърбътеск	de џen фетееск
	Нѹm. сінгѹріт.
1. каре, кареле,	каре, кареа,
2. кърѹї, кърѹїа,	кърії, кърііа,
3. кърѹї, кърѹїа,	кърії, кърііа,
4. пре каре, кареле.	пре каре, кареа.
5. — —	— —
	Нѹm. ꙟmѹлџіт.
1. каре, карії,	каре,
2. кърор, кърора,	кърор, кърора,
3. кърор, кърора,	кърор, кърора,
4. пре каре, карії.	пре каре.
5. — —	— —

Редѕкътівѕл **че** есте де тоате џенѕріле ші се декінъ ашá: **че**, **кѕї** ш. ш. д. даръ ⰼн пѕтървл ⰼтѕлџіт ръшѫне недекінат.

§. 38. Деспре ⰼнтребътіве.

Пронѕшеле ⰼнтребътіве сѫнт ачеле, кѕ каре не ⰼнтребъш деспре о персоанъ саѕ̆ деспре ѕн лѕкрѕ.

Пронѕшеле ⰼнтребътіве сѫнт ѕршътоаріеле: **каре? че?** ші **чіне?**

Каре ші **че** се декінъ ка челе редѕкътіве ші се ⰼнтребѕінџеазъ кѕ ші фъръ сѕбстантів. D. е. кареле аѕ̆ фост аіче? саѕ̆ кареле ош аѕ̆ фост аіче? **Чіне** се ⰼнтребѕінџеазъ нѕ-шаї фъръ сѕбстантів, ші есте нѕшаї де џен бърбътеск ші де пѕшър сінгѕріт, ші ашá се декінъ:

1. чіне,
2. кѕї саѕ̆ де чіне,
3. кѕї саѕ̆ де чіне,
4. пре чіне.
5. — —

§. 39. Деспре нефінітіве.

Пронѕшеле нефінітіве ⰼнсеашнъ пре а тріеа персоанъ даръ неанѕшіт.

Челе шаї ⰼнтребѕінцате пронѕше нефінітіве сѫнт: **алт, кѕтаре, німіне, ѕн** ші алтеле.

Dекіnъчїȣnеа ачестор проnȣme.

I.

	de џеn бърбътеск	de џеn фетееск.
	Nȣm. сіnгȣріт.	
Къd. 1.	алт, алтȣл,	алтъ, алта,
„ 2.	алтȣї, а алтȣїа, ш. m. d.	алтеї, алтеїа ш. m. d.
	Nȣm. ꙟmȣлџіт.	
Къd. 1.	алџї, алџїї,	алте, алтеле,
„ 2.	алтор, алтора ш. m. d.	алтор, алтора ш. m. d.

II.

	Nȣm. сіnгȣріт.	
Къd. 1.	кȣтаре, кȣтареле,	кȣтаре, кȣтареа,
„ 2.	кȣтърȣї, кȣтърȣїа ш. m. d.	кȣтареї, кȣтъріі, кȣтъріїа ш. m. d.
	Nȣm. ꙟmȣлџіт.	
Къd. 1.	кȣтаре, кȣтарії,	кȣтаре, кȣтареле,
„ 2.	кȣтърор, кȣтърора ш. m. d.	кȣтърор, кȣтърора ш. m. d.

III.

Къd. 1.	nіme, nіmene,	
„ 2.	nіmърȣї nіmърȣїа ш. m. d.	nіmъnȣї, nіmъnȣїа ш. m. d.

IV.

	Nȣm. сіnгȣріт.	
Къd. 1.	ȣn, ȣnȣл,	о, ȣnа,
„ 2.	ȣnȣї, ȣnȣїа ш. m. d.	ȣnеї, ȣnеїа ш. m. d.

de цеп бърбътеск de цеп фетееск.

Nȣm. ꙟmȣлціт.

Къd. 1. ȣпії, ȣпе, ȣпеле,
„ 2. ȣпор, ȣпора ȣпор, ȣпора
ш. m. d. ш. m. d.

Ꙟпсemпаре. Ȣпȣл ші ȣпа се ꙟптребȣінцеазъ фъръ сȣбстаптів.

КАП АЛ ШЕСЕЛЕ.

Deспре zікътꙟпт.

---

§. 40. Deфінічїȣпеа ші ꙟтпърціреа zікътꙟптȣлȣї.

Zікътꙟптȣл есте ȣп фелїȣ de кȣвꙟпт, кареле deodатъ кȣ тіmпȣл аратъ орї лȣкрареа, орї пътіmіреа, орї стареа сȣбіептȣлȣї. D. е. еȣ adȣп, ел есте лъȣdат, пої шеdem.

Ꙟп лімба роmꙟпеаскъ сꙟпт шепте фелїȣрї de zікъmінте.

1. Лȣкрътіве-трекътіве, каре аратъ о лȣкраре, че тречe кътръ алтȣл. D. е. еȣ скріȣ о епістолъ.

2. Лȣкрътіве-петрекътіве, каре ꙟпсеmпеазъ о лȣкраре, че пȣ тречe кътръ алтȣл. D. е. ел mерце.

3. Редȣкътіве, каре аратъ лȣкрареа, че се ꙟптоарче спре ꙟпсȣшї сȣбіептȣл. D. е. пої пе бȣкȣрътm.

4. Пътімітіве, каре арать о пътіміре а свбіептвлві. D. е. ел есте бътвт.

5. Стътіве, каре нічі лвкрареа, нічі пътіміреа, чі нвтаі стареа свбіептвлві о ѫсемнеазъ. D. е. еŏ dорм.

6. Nеперсонале, каре нічі вн пронвме персонал, нічі вн свбстантів нв прімеск. D. е. тvнъ, нінџе.

7. Ажвторіале, каре шервеск (слвжеск) ла конжвгаре атѫт сіе-ші, кѫт ші алтор zікъмінте.

Zікъмінте ажвторіале сѫнт **а аве́** ші **а фі.**

Ла zікъмінте черкъм: 1. персоана, 2. нвмърvл, 3. фоарма, 4. модвл, 5. тімпвл, 6. конжвгъчівнеа.

§. 41. Deспре персоанъ ші нвмър.

Zікъмѫнтвл аре ѫн амѫndoаъ нвмереле тріі персоане, аdекъ ѫнтъеа, а dоа ші а тріеа. Персоанеле се ѫнсемнеазъ орі прін пронвме персонал орі се ѫнцелеџе dін легътвра ворбеі. D. е. въd сеаŏ еŏ въd; веzі сеаŏ тв веzі; ш. м. d.

De а тріеа персоанъ есте орі каре свбстантів сеаŏ пронвме. D. е. вара тречe.

§. 42. Deспре фоармъ.

Фоарма zікъмѫнтелор ромѫнешті есте орі лвкрътівъ, орі редвкътівъ, орі пътімітівъ.

Фоарта лъкрътівъ се ꙟптребꙋінцеазъ спре а аръта лꙋкрареа сеаꙋ стареа сꙋбіептꙋлꙋі. Dꙋпъ ачеаста фоартъ се конжꙋгъ zікъmінтеле. 1. лꙋкрътіве - трекътіве, 2. лꙋкрътіве - нетрекътіве, 3. стътіве, 4. неперсонале ші 5. неажꙋторіале.

Фоарта редꙋкътівъ се ꙟптребꙋінцеазъ спре а аръта, кꙋткъ орі а са орі а алтꙋіа лꙋкꙋаре се ꙟпdреаптъ спре сꙋбіент. D. е. еꙋ тъ бꙋкꙋр, ел се лаꙋdъ de оамені чінстіцꙋ.

Фоарта пътіmітівъ аратъ dеплінъ пътіmіре. D. е. ел есте лъꙋdат.

§. 43. Dеспре modꙋрі ші тіmпꙋрі.

Ꙟп лімба роmжнеаскъ сжнт шесе modꙋрі ші аꙋmе 1. нефінітівꙋл, 2. пъртъшітівꙋл, 3. арътътівꙋл, 4. сꙋпꙋнътівꙋл, 5. dорітівꙋл ші 6. ꙟпmпърътівꙋл.

Тіmпꙋрі сжнт ꙋрmътоаріе : 1. тіmпꙋл de фацъ, 2. тіmпꙋл кат трекꙋт, 3. тіmпꙋл трекꙋт, 4. тіmпꙋл преа трекꙋт, 5. тіmпꙋл віторіꙋ, 6. тіmпꙋл віторіꙋ трекꙋт ꙟптъіꙋ ші 7. тіmпꙋл віторіꙋ трекꙋт ал dоіле.

§. 44. Dеспре конжꙋгъчіꙋні.

А конжꙋга ꙋн zікъmжнт атжт есте, кжт а da ачеле mꙋтърі, пріп каре персоана, нꙋmърꙋл, modꙋл, фоарта ші тіmпꙋл лꙋі се ꙟсеаmнъ.

Ꙟп лімба роmжнеаскъ сжнт патрꙋ конжꙋгъчіꙋні.

Dе каре конжѕгъчїѕне есте ѕн zікътжнт, се кѕноаште dѕпъ сфжршіреа нефінітівѕлѕї de фаџъ а фоартеї лѕкрътіве. Nефінітівѕл de фаџъ лѕкрътів de сфжршеште ла 1. конжѕгъчїѕне ꙟн á акчентѕат. D. е. а к ж н т á; ла 2. ꙟн é акчентѕат. D. е. к ъ d é. Ла 3. ꙟн е неакчентѕат. D. е. а п р і н d е. Ла 4. ꙟн í саѕ ж́ акчентѕат. D. е. а а ѕ z í, а о к ъ р ж́.

§. 45. Конжѕгъчїѕнеа zікътінтелор ажѕторїале.

Nефінітівѕл.

de фаџъ	аве́ сеаѕ а аве́,	фі сеаѕ а фі,
тімп. трекѕт.	фі авѕт сеаѕ а фі авѕт,	фі фост сеаѕ а фі фост,
тімп. преа трек.	фі фост авѕт сеаѕ а фі фост авѕт.	(ліпсеште).

Пъртъшітівѕл.

de фаџъ	авжнd,	фіind,
тімп. трекѕт.	авѕт,	фост,
тімп. преа трек.	фост авѕт,	(ліпсеште).

Аръттівѕл de фаџъ.

еѕ ам,	еѕ сжнт,
тѕ аї,	тѕ ешті,
ел, еа аре,	ел, еа есте,
ноі авем,	ноі сжнтем,
воі авеџі,	воі сжнтеџі,
ii, еле аѕ.	ii, еле сжнт.

Тіmпȣл каm трекȣт.

ȣ̆ авеám,	еȣ̆ ерám,
тȣ авеáĭ,	тȣ ерáĭ,
л, еа, авеá,	ел, еа ерá,
ıоĭ, авеám,	поĭ ерám,
оĭ авеáц̦ĭ,	воĭ ерáц̦ĭ,
ĭ, еле авеá (авеáȣ̆).	ıĭ, еле ерá (ерáȣ̆).

Тіmрȣл трекȣт сіmплȣ.

ȣ̆ авȣіȣ̆,	еȣ̆ фȣіȣ̆ (фȣсеіȣ̆),
тȣ авȣшĭ,	тȣ фȣшĭ (фȣсешĭ),
л, еа авȣ́,	ел, еа фȣ (фȣсе),
поĭ авȣ́ръm (авȣm),	поĭ фȣ́ръm (фȣ́сеm),
воĭ авȣ́ръц̦ĭ, (авȣц̦ĭ),	воĭ фȣ́ръц̦ĭ (фȣ́сец̦ĭ),
ıĭ, еле авȣръ.	ıĭ, еле фȣръ (фȣсеръ).

Тіmпȣл трекȣт кȣmпȣс.

еȣ̆ аm	авȣт	сеаȣ̆ авȣт-аm еȣ̆,
тȣ аĭ		„ авȣт-аĭ тȣ,
ел, еа аȣ̆		„ авȣт-аȣ̆ ел, еа,
поĭ аm		„ авȣт-аm поĭ,
воĭ ац̦ĭ		„ авȣт-ац̦ĭ воĭ.
ıĭ, еле аȣ̆		„ авȣт-аȣ̆, ıĭ, еле.

еȣ̆ аm	фост	сеаȣ̆ фост-аm еȣ̆,
тȣ аĭ		„ фост-аĭ тȣ,
ел, еа аȣ̆		„ фост-аȣ̆ ел, еа,
поĭ аm		„ фост-аm поĭ,
воĭ ац̦ĭ		„ фост-ац̦ĭ воĭ,
ıĭ, еле аȣ̆		„ фост-аȣ̆ ıĭ, еле.

Тіmпȣл преа трекȣт сіmплȣ.

еȣ̆ авȣ̆сеm,	еȣ̆ фȣсе́сеm,
тȣ авȣ̆сеші,	тȣ фȣсе́сеші,
ел, еа авȣсе,	ел, еа фȣсесе,
nоі авȣ̆сеm,	nоі фȣсе́сеm,
воі авȣ̆сецї,	воі фȣсе́сецї,
ії, еле авȣсе.	ії, еле фȣсесе.

Тіmпȣл преа трекȣт кȣmпȣс.

еȣ̆ аm фост авȣт,
тȣ аі фост авȣт,
ел, еа аȣ̆ фост авȣт,
nоі аm фост авȣт,
воі ацї фост авȣт,
ії, еле аȣ̆ фост авȣт.

(ліпсеще.)

Тіmпȣл віиторіȣ̆.

еȣ̆ воіȣ̆	аве́	сеаȣ̆ аве́-воіȣ̆ еȣ̆
тȣ веі		„ аве́-веі тȣ,
ел, еа ва		„ аве́-ва ел, еа,
nоі воm		„ аве́-воm nоі,
воі вецї		„ аве́-вецї воі,
ії, еле вор		„ аве́-вор ії, еле.

еȣ̆ воіȣ̆	фі	сеаȣ̆ фі-воіȣ̆ еȣ̆,
тȣ веі		„ фі-веі тȣ,
ел, еа ва		„ фі-ва ел, еа,
nоі воm		„ фі-воm nоі,
воі вецї,		„ фі-вецї воі,
ії, еле вор		„ фі-вор ії, еле.

Тіmпȣл віїторіȣ̆ трекȣт I.

еȣ̆ воіȣ̆ фі авȣт,
тȣ веĭ фі авȣт,
ел, еа ва фі авȣт,
поĭ вот фі авȣт,
воĭ вецĭ фі авȣт,
іĭ, еле вор фі авȣт.

еȣ̆ воіȣ̆ фі фост,
тȣ веĭ фі фост,
ел, еа ва фі фост,
поĭ вот фі фост,
воĭ вецĭ фі фост,
іĭ, еле вор фі фост.

Тіmпȣл віїторіȣ̆ трекȣт II.

еȣ̆ воіȣ̆ фі фост авȣт,
тȣ веĭ фі фост авȣт,
ел, еа ва фі фост авȣт,
поĭ вот фі фост авȣт,
воĭ вецĭ фі фост авȣт,
іĭ, еле вор фі фост авȣт.

(ліпсеште.)

Сȣпȣпъті вȣл dе фацъ.

еȣ̆ съ аів (am),
тȣ съ аівĭ (aĭ),
ел, еа съ аівъ,
поĭ съ авеm,
воĭ съ авецĭ,
іĭ, еле съ аівъ.

еȣ̆ съ фіȣ̆,
тȣ съ фіĭ,
ел, еа съ фіъ,
поĭ съ фіm,
воĭ съ фіцĭ,
іĭ, еле съ фіъ.

Тіmпȣл трекȣт.

еȣ̆ съ фіȣ̆ авȣт,
тȣ съ фіĭ авȣт,
ел, еа съ фіъ авȣт,
поĭ съ фіm авȣт,
воĭ съ фіцĭ авȣт,
іĭ, еле съ фіъ авȣт.

еȣ̆ съ фіȣ̆ фост,
тȣ съ фіĭ фост,
ел, еа съ фіъ фост,
поĭ съ фіm фост,
воĭ съ фіцĭ фост,
іĭ, еле съ фіъ фост.

Тімпȣл преа трекȣт.

еȣ̆ съ фіȣ̆ фост авȣт,
тȣ съ фїй фост авȣт,
ел, еа съ фіъ фост авȣт,
ної съ фім фост авȣт,
вої съ фіџї фост авȣт,
ії, еле съ фіъ фост авȣт.

(лінсеште.)

Dорітівȣл.

еȣ̆ ашіȣ̆ аве́	сеаȣ̆ аве́(ре)-ашіȣ̆ еȣ̆,
тȣ ай аве́	" аве́(ре)-ай тȣ,
ел, еа ар аве́	" аве́(ре)-ар ел, еа,
ної ам аве́,	" аве́(ре)-ам ної,
вої аџї аве́,	" аве́(ре)-аџї вої,
ії, еле ар аве́	" аве́(ре)-ар ії, еле.
еȣ̆ ашіȣ̆ фі	сеаȣ̆ фі(ре)-ашіȣ̆ еȣ̆,
тȣ ай фі	" фі(ре)-ай тȣ,
ел, еа ар фі	" фі(ре)-ар ел, еа,
ної ам фі	" фі(ре)-ам ної,
вої аџї фі	" фі(ре)-аџї вої,
ії, еле ар фі	" фі(ре)-ар ії, еле.

Тімпȣл трекȣт.

еȣ̆ ашіȣ̆ фі авȣт,	еȣ̆ ашіȣ̆ фі фост,
тȣ ай фі авȣт,	тȣ ай фі фост,
ел, еа ар фі авȣт,	ел, еа ар фі фост,
ної ам фі авȣт,	ної ам фі фост,
вої аџї фі авȣт,	вої аџї фі фост,
ії, еле ар фі авȣт.	ії, еле ар фі фост.

Тімпꙋл преа трекꙋт.

еꙋ ашіꙋ фі фост авꙋт,
тꙋ аї фі фост авꙋт,
ел, еа ар фі фост авꙋт,
ноі ам фі фост авꙋт,
воі аџі фі фост авꙋт,
іі, еле ар фі фост авꙋт.
(ліпсеште.)

Ѫмпърътівꙋл

аі орі аібі тꙋ,	фіі тꙋ,
аібъ ел, еа,	фіъ ел, еа,
авем ноі,	фім ноі,
авеџі воі,	фіџі воі,
аібъ іі, еле,	фіъ іі, еле.

§. 46. Конжꙋгъчіꙋнеа I. а фоартеі лꙋкрътіве.

Nефінітівꙋл.

de фаџъ.	adꙋná сеаꙋ а adꙋná.
тімп. трекꙋт.	фі adꙋнат сеаꙋ а фі adꙋнат.
тімп. преа трекꙋт.	фі фост adꙋнат сеаꙋ а фі фост adꙋнат.

Пъртъшітівꙋл.

de фаџъ.	adꙋнѫnd.
тімп. трекꙋт.	adꙋнат.
тімп. преа трекꙋт.	фост adꙋнат.

Аръгътівѕл de фацъ.

еѕ adѕn,
тѕ adѕnĭ,
ел, еа adѕnъ,
noĭ adѕnъm,
воĭ adѕnaцĭ,
iĭ, еле adѕnъ.

Тimпѕл кат трекѕт.

еѕ adѕnám,
тѕ adѕnáĭ,
ел, еа adѕná,
noĭ adѕnám,
воĭ adѕnáцĭ,
iĭ, еле adѕná (adѕnáѕ).

Тimпѕл трекѕт сimплѕ.

еѕ adѕnaiѕ,
тѕ adѕnaшĭ,
ел, еа adѕnѣ,
noĭ adѕnáръm,
воĭ adѕnáръцĭ,
iĭ, еле adѕnapъ.

Тimпѕл трекѕт кѕmпѕс.

еѕ am adѕnaт	сеаѕ	adѕnaт-am еѕ,
тѕ aĭ adѕnaт	„	adѕnaт-aĭ тѕ,
ел, еа aѕ adѕnaт	„	adѕnaт-aѕ ел, еа,
noĭ am adѕnaт	„	adѕnaт-am noĭ,
воĭ aцĭ adѕnaт	„	adѕnaт-aцĭ воĭ,
iĭ, еле aѕ adѕnaт	„	adѕnaт-aѕ iĭ, еле.

Тimпȣл преа трекȣт сimплȣ.

еȣ̆ adȣnácem,
тȣ adȣnácemĭ,
ел, еа adȣnáce,
noĭ adȣnácem,
воĭ adȣnácецĭ,
iĭ, еле adȣnáce.

Тimпȣл преа трекȣт кȣmпȣс.

еȣ̆ am фост adȣnaт,
тȣ aĭ фост adȣnaт,
ел, еа aȣ̆ фост adȣnaт,
noĭ am фост adȣnaт,
воĭ aцĭ фост adȣnaт,
iĭ, еле aȣ̆ фост adȣnaт.

Тimпȣл вiiторiȣ̆.

еȣ̆ воiȣ̆ adȣná	сеаȣ̆	adȣná-воiȣ̆ еȣ̆,
тȣ веĭ adȣná	„	adȣná-веĭ тȣ,
ел, еа ва adȣná	„	adȣná-ва ел, еа,
noĭ вom adȣná	„	adȣná-вom noĭ,
воĭ вецĭ adȣná	„	adȣná-вецĭ воĭ,
iĭ, еле вор adȣná	„	adȣná-вор iĭ, еле.

Тimпȣл вiiторiȣ̆ трекȣт I.

еȣ̆ воiȣ̆ фi adȣnaт,
тȣ веĭ фi adȣnaт,
ел, еа ва фi adȣnaт,
noĭ вom фi adȣnaт,
воĭ вецĭ фi adȣnaт,
iĭ, еле вор фi adȣnaт.

Тimпѕл віiторiѕ трекѕт II.

еѕ воiѕ фi фост adѕnат,
тѕ вей фi фост adѕnат,
ел, еа ва фi фост adѕnат,
noй вom фi фост adѕnат,
вой веці фi фост adѕnат,
iй, еле вор фi фост adѕnат.

Сѕпѕпътiвѕл de фаць.

еѕ съ adѕn,
тѕ съ adѕnй,
ел, еа съ adѕne,
noй съ adъnъm,
вой съ adѕnaцй,
iй, еле съ adѕne.

Тimпѕл трекѕт.

еѕ съ фiѕ adѕnат,
тѕ съ фiй adѕnат,
ел, еа съ фiъ adѕnат,
noй съ фim adѕnат,
вой съ фiцй adѕnат,
iй, еле съ фiъ adѕnат.

Сimпѕл преа трекѕт.

еѕ съ фiѕ фост adѕnат,
тѕ съ фiй фост adѕnат,
ел, еа съ фiъ фост adѕnат,
noй съ фim фост adѕnат,
вой съ фiцй фост adѕnат,
iй, еле съ фiъ фост adѕnат.

Dopitiвȣл de фацъ.

eȣ amiȣ	adȣnă	ceaȣ	adȣná(pe)-amiȣ eȣ,
тȣ aĭ		„	adȣná(pe)-aĭ тȣ,
eл, ea ap		„	adȣná(pe)-ap eл, ea,
noĭ am		„	adȣná(pe)-am noĭ,
вoĭ aцĭ		„	adȣná(pe)-aцĭ вoĭ,
iĭ, eлe ap		„	adȣná(pe)-ap iĭ, eлe.

Тiтпȣл трекȣт.

eȣ amiȣ фi adȣnaт,
тȣ aĭ фi adȣnaт,
eл, ea ap фi adȣnaт,
noĭ am фi adȣnaт,
вoĭ aцĭ фi adȣnaт,
iĭ, eлe ap фi adȣnaт.

Тiтпȣл преа трекȣт.

eȣ amiȣ фi фocт adȣnaт,
тȣ aĭ фi фocт adȣnaт,
eл, ea ap фi фocт adȣnaт,
noĭ am фi фocт adȣnaт,
вoĭ aцĭ фi фocт adȣnaт,
iĭ, eлe ap фi фocт adȣnaт.

Ѧmпъpътiвȣл.

adȣnъ тȣ,
adȣne eл, ea,
adȣnъm noĭ,
adȣnaцĭ вoĭ,
adȣne iĭ, eлe.

Ꙟпсетпаре. Ꙟп аръттівѹл ші сѹпѹпътівѹл de фаџъ ші ꙟп ꙟтпърътів ѹпеле zікътіnте de ꙟптъїа коnжѹгъчїѹпе се абат dела фоарта коnжѹгърії, ші апѹте zікътіптеле ꙟп ez ші zікътіптеле ꙟп пефіпітівѹл de фаџъ de о сі-лавъ. Ачесте zікътіпте се коnжѹгъ ꙟп кіпѹл ѹртъторіѹ.

Аръттівѹл de фаџъ.

еѹ арmez,	еѹ dаѹ,
тѹ арmezї,	тѹ dаї,
ел, еа арmеаzъ,	ел, еа dъ,
пої арmъm,	пої dъm,
вої арmаџї,	вої dаџї,
ії, еле арmеаzъ.	ії, еле dаѹ.

Сѹпѹпътівѹл de фаџъ.

еѹ съ арmez,	еѹ съ dаѹ,
тѹ съ арmezї,	тѹ съ dаї,
ел, еа съ арmezе,	ел, еа съ dъе,
пої съ арmъm,	пої съ dъm,
вої съ арmаџї,	вої съ dаџї,
ії, еле съ арmezе.	ії, еле съ dъе.

Ꙟтпърътівѹл.

арmеаzъ тѹ.	dъ тѹ,
арmezе ел, еа,	dъе ел, еа,
арmъm пої,	dъm пої,
арmаџї вої,	dаџї вої,
арmezе ії, еле.	dъе ії, еле.

§. 47. Конжѫгъчіѫнеа II. а фоартеї лѫкрътіве.

Нефінітівѫл.

de фацъ.	тъче́ сеаѫ̆ а тъче́.
тімп. трекѫт.	фі тъкѫт сеаѫ̆ а фі тъкѫт.
тімп. преа трекѫт.	фі фост тъкѫт сеаѫ̆ а фі фост тъкѫт.

Пъртъшітівѫл.

de фацъ.	тъкѫnd.
тімп. трекѫт.	тъкѫт.
тімп. преа трекѫт.	фост тъкѫт.

Аретътівѫл de фацъ.

еѫ̆ так,
тѫ тачї,
ел, еа таче,
ноï тъчем,
воï бъчецї,
iï, еле так.

Тімпѫл кам трекѫт.

еѫ̆ тъчеа́м,
тѫ тъчеа́ї,
ел, еа тъчеа́,
ноï тъчеа́м,
воï тъчеацї,
iï, еле тъчеа́ (тъчеаѫ̆).

Тімпȣл трекȣт сімплȣ.

еȣ̆ тъкȣіȣ̆,
тȣ тȣкȣшĭ,
ел, еа тъкȣ́,
ноĭ тъкȣ́рът (тъкȣт),
воĭ тъкȣ́ръцĭ (тъкȣцĭ),
ĭі, еле тъкȣръ.

Тімпȣл трекȣт кȣтпȣс.

еȣ̆ ат	тъкȣт	сеаȣ̆ тъкȣт-ат еȣ̆,
тȣ аі		„ тъкȣт-аĭ тȣ,
ел, еа аȣ̆		„ тъкȣт-аȣ̆ ел, еа,
ноĭ ат		„ тъкȣт-ат ноĭ,
воĭ аціĭ		„ тъкȣт-аціĭ воĭ,
ĭі, еле аȣ̆		„ тъкȣт-аȣ̆ ĭі, еле.

Тімпȣл преа трекȣт сімплȣ.

еȣ̆ тъкȣ́сет,
тȣ тъкȣ́сешĭ,
ел, еа тъкȣсе,
ноĭ тъкȣ́сет,
воĭ къкȣ́сецĭ,
ĭі, еле тъкȣсе.

Тімпȣл преа трекȣт кȣтпȣс.

еȣ̆ ат	фост тъкȣт.
тȣ аĭ	
ел, еа аȣ̆	
ноĭ ат	
воĭ аціĭ	
ĭі, еле аȣ̆	

Тimпȣл вiiторiȣ.

ȣ воiȣ	тъчé	сеаȣ	тъчé-воiȣ еȣ,
ȣ веĭ		„	тъчé-веĭ тȣ,
л, еа ва		„	тъче-ва ел, еа,
оĭ вom		„	тъчé-вom noĭ,
оĭ веџi		„	тъчé-веџi воĭ,
i, еле вор		„	тъчé-вор iĭ, еле.

Тimпȣл вiiторiȣ трекȣт I.

еȣ воiȣ
тȣ веĭ
ел, еа ва
noĭ вom
воĭ веџi
iĭ, еле вор
} фi тъкȣт.

Тimпȣл вiiторiȣ трекȣт II.

еȣ воiȣ
тȣ веĭ
ел, еа ва
noĭ вom,
воĭ веџi
iĭ, еле вор
} фi фост тъкȣт.

Сȣnȣnȣтiвȣл de фаџъ.

еȣ съ так,
тȣ съ тачi,
ел, еа съ такъ,
noĭ съ тъчеm,
воĭ съ тъчеџi,
iĭ, еле съ такъ.

Тimпȣл трекȣт.

еȣ̆ сь фіȣ̆
тȣ сь фіĭ
ел, еа сь фіъ
noĭ сь фіm
воĭ сь фіцĭ
іĭ, еле сь фіъ
} тъкȣт.

Тimпȣл преа трекȣт.

еȣ̆ сь фіȣ̆
тȣ сь фіĭ
ел, еа сь фіъ
noĭ сь фіm
воĭ сь фіцĭ
іĭ, еле сь фіъ
} фост тъкȣт.

Dopiтівȣл de фацъ.

еȣ̆ ашіȣ̆	тъче́	сеаȣ̆ тъче́(ре)-ашіȣ̆ еȣ̆,
тȣ аĭ		„ тъче́(ре)-аĭ тȣ,
ел, еа ар		„ тъче́(ре)-ар ел, еа,
noĭ am		„ тъче́(ре)-am noĭ,
воĭ ацĭ		„ тъче́(ре)-ацĭ воĭ,
іĭ, еле ар		„ тъче́(ре)-ар іĭ, еле.

Тimрȣл трекȣт.

еȣ̆ ашіȣ̆
тȣ аĭ
ел, еа ар
noĭ am
воĭ ацĭ
іĭ, еле ар
} фі тъкȣт.

Тімпѕл преа трекѕт.

еѹ ашіѹ тѕ аї ел, еа ар поі ат воі аці іі, еле ар	фі фост тъкѕт.

Ѫтпъръті вѕл.

тачі тѕ,
такъ ел, еа,
тъчет поі,
тъчеці воі,
такъ іі, еле.

Ѫпсемпаре. Zікътінтеле, каре ѫпаінтеа сфършіріі пефінітівѕлѕі de фацъ аѹ о сѕпантъ *), ші ачеле, каре сѫпт de о сілавъ, се deосъбеск ла конжѕгаре ѫп тімпѕл de фацъ ал аръттівѕлѕі ші ал сѕпѕпъттівѕлѕі ші ѫп ѫтпъръттів, прекѕт:

Аръттівѕл de фацъ.

еѹ таіѹ,	еѹ беѹ,
тѕ таі,	тѕ беі,
ел, еа тае,	ел, еа бе,
поі тъет,	поі бет,
воі тъеці,	воі беці,
іі, еле тае.	іі, еле беѹ.

*) Dѕпъ алції се ціп de конжѕгъсіѣпеа I.

Сȣпȣпътівȣл de фаџъ.

еȣ̆ съ таіȣ̆,	еȣ̆ съ веȣ̆,
тȣ съ таĭ,	тȣ съ веĭ,
ел, еа съ таеъ,	ел, еа съ веъ,
noĭ съ тъеm,	noĭ съ веm,
воĭ съ тъеџĭ,	воĭ съ веџĭ,
iĭ, еле съ таеъ.	iĭ, еле съ веъ.

Ѫmпъратівȣл.

тае тȣ,	ве тȣ,
таеъ ел, еа,	веъ ел, еа,
тъеm noĭ,	веm noĭ,
тъеџĭ воĭ,	веџĭ воĭ,
таеъ iĭ, еле.	веъ iĭ, еле.

§. 48. Конжȣгъчіȣnea III. a фоарmeĭ лȣкрътіве.

Neфinітівȣл.

de фаџъ.	чере сеаȣ̆ а чере.
тimп. трекȣт.	фі черȣт сеаȣ̆ а фі черȣт.
тimп. преа трек.	фі фост черȣт сеаȣ̆ а фі фост черȣт.

Пъртъшітівȣл.

de фаџъ.	черѫnd.
тimп. трекȣт.	черȣт.
тimп. преа трек.	фост черȣт.

Арътътівꙋл dе фац̦ъ.

еꙋ̆ чер,
тꙋ черĭ,
ел, еа чере,
поĭ чéреm,
воĭ чéрец̦ĭ,
ії, еле чер

Тіmпꙋл каm трекꙋт.

еꙋ̆ череám,
тꙋ череáĭ,
ел, еа череá,
поĭ череám,
воĭ череáц̦ĭ,
ії, еле череá (череáꙋ̆).

Тіmпꙋл трекꙋт сіmплꙋ.

еꙋ̆ черꙋіꙋ̆,
тꙋ черꙋшĭ,
ел, еа черꙋ̆,
поĭ черꙋ̆ръm (черꙋm),
воĭ черꙋ̆ръц̦ĭ (черꙋц̦ĭ),
ії, еле черꙋръ.

Тіmпꙋл трекꙋт кꙋmпꙋс.

ꙋ аm	черꙋт	сеаꙋ̆ черꙋт-аm еꙋ̆,
ꙋ аĭ		„ черꙋт-аĭ тꙋ,
л, еа аꙋ̆		„ черꙋт-аꙋ̆ ел, еа,
оĭ аm		„ черꙋт-аm поĭ,
оĭ ац̦ĭ		„ черꙋт-ац̦ĭ воĭ,
еле аꙋ̆		„ черꙋт-аꙋ̆ ії, еле.

Тімпȣл преа трекȣт сімплȣ.

еȣ̆ черȣ́сет.
тȣ черȣ́сешї,
ел, еа черȣсе.
ної черȣ́сет,
вої черȣ́сецї,
її, еле черȣсе.

Тімпȣл преа трекȣт кȣмпȣс.

еȣ̆ ат тȣ аї ел, еа аȣ̆ ної ат вої ацї її, еле аȣ̆	фост черȣт.

Тімпȣл віїторіȣ̆.

еȣ̆ воіȣ̆ тȣ веї ел, еа ва ної вот вої вецї її, еле вор	чере.	сеаȣ̆ „ „ „ „ „	чере-воіȣ̆ еȣ̆, чере-веї тȣ, чере-ва ел, еа, чере-вот ної, чере-вецї вої, чере-вор її, еле.

Тімпȣл віїторіȣ̆ трекȣт I.

еȣ̆ воіȣ̆ тȣ веї ел, еа ва ної вот вої вецї її, еле вор	фі черȣт.

Тімпȣл віиторіȣ трекȣт II.

еȣ воіȣ
тȣ веĭ
ел, еа ва
поĭ вом
воĭ вец̦ĭ
іĭ, еле вор

} фі фост черȣт.

Сȣпȣпътівȣл de фац̦ъ.

еȣ съ чер,
тȣ съ черĭ,
ел, еа съ чеаръ,
поĭ съ черем,
воĭ съ черец̦ĭ,
іĭ, еле съ чеаръ.

Тімпȣл трекȣт.

еȣ съ фіȣ
тȣ съ фіĭ
ел, еа съ фіъ
поĭ съ фім
воĭ съ фіц̦ĭ
іĭ, еле съ фіъ

} черȣт.

Тімпȣл преа трекȣт.

еȣ съ фіȣ
тȣ съ фіĭ
ел, еа съ фіъ
поĭ съ фім
воĭ съ фіц̦ĭ
іĭ, еле съ фіъ

} фост черȣт.

Dopiтівȣл de фацъ.

еȣ̆ ашіȣ̆	чере	селȣ̆	чере(ре)-ашіȣ̆ еȣ̆,
тȣ аĭ		„	чере(ре)-аĭ тȣ,
ел, еа ар		„	чере(ре)-ар ел, еа,
noĭ am		„	чере(ре)-am noĭ,
воĭ аці		„	чере(ре)-аці воĭ,
іĭ, еле ар		„	чере(ре)-ар іĭ, еле.

Тimпȣл трекȣт.

еȣ̆ ашіȣ̆	фі черȣт.
тȣ аĭ	
ел, еа ар	
noĭ am	
воĭ аці	
іĭ, еле ар	

Тimпȣл преа трекȣт.

еȣ̆ ашіȣ̆	фі фост черȣт.
тȣ аĭ	
ел, еа ар	
noĭ am	
воĭ аці	
іĭ, еле ар	

Ꙟmпърътівȣл.

чере тȣ,
чеаръ ел, еа,
че́реm noĭ,
че́реці воĭ,
чеаръ іĭ, еле.

песте паре. Zікъпінтеле, каре ꙟнаінтеа сфършірії пефінітівълві de фаць аѕ о сѕпантъ, ла конжѕгаре ꙟн тімпѕл de фаць ꙟн арътътів, сѕпѕпътів ші ꙟн ꙟтпърътів се deосевеск чева, прекѕт:

Арътътівѕл de фаць.

еѕ скріѕ,
тѕ скрії,
ел, еа скріе,
ної скріем,
вої скріеці,
ії, еле скріѕ.

Сѕпѕпътівѕл de фаць.

еѕ съ скріѕ,
тѕ съ скрії,
ел, еа съ скріїъ,
ної съ скріем,
вої съ скріеці,
ії, еле съ скріїъ.

Ꙟтпърътівѕл.

скріе тѕ,
скріїъ ел, еа,
скріем ної,
скріеці вої,
скріїъ ії, еле.

§. 49. Конжȣгъчїȣnea IV. a фоарmeї лȣкрътiве.

Neфiniтiвȣл.

de фаџъ,	dopmí, сеаȣ̆ a dopmí.
тimп. трекȣт.	фi dopmiт, сеаȣ̆ a фi dopmiт.
тimп. преа трек.	фi фост dopmiт, сеаȣ̆ a фi фост dopmiт.

Пъртъшiтiвȣл.

de фаџъ.	dopmind.
тimп. трекȣт.	dopmiт.
тimп. преа трек.	фост dopmiт.

Аратътiвȣл de фаџъ.

еȣ̆ dopm,
тȣ dopmї,
ел, еа doapme,
noї dopmim,
вої dopmiџї,
iї, еле dopm.

Тimпȣл кат трекȣт.

еȣ̆ dopmiam,
тȣ dopmiáї,
ел, еа dopmiá,
noї dopmiám,
вої dopmiáџї,
iї, еле dopmiá (dopmiáȣ̆).

Тімпȣл трекȣт сімплȣ.

еȣ̆ dopmiiȣ̆,
тȣ dopmiшĭ,
ел, еа dopmí,
ноĭ dopmípъm,
воĭ dopmípъцĭ,
iĭ, еле dopmipъ.

Тімпȣл трекȣт кȣмпȣс.

еȣ̆ am	dopmiт	сеаȣ̆	dopmiт-am еȣ̆,
тȣ aĭ		„	dopmiт-aĭ тȣ,
ел, еа аȣ̆		„	dopmiт-аȣ̆ ел, еа,
ноĭ am		„	dopmiт-am ноĭ,
воĭ aцĭ		„	dopmiт-aцĭ воĭ,
iĭ, еле аȣ̆		„	dopmiт-аȣ̆ iĭ, еле.

Тімпȣл преа трекȣт сімплȣ.

еȣ̆ dopmícem,
тȣ dopmícemĭ
ел, еа dopmice,
ноĭ dopmícem,
воĭ dopmíceцĭ,
iĭ, еле dopmice.

Тімпȣл преа трекȣт кȣмпȣс.

еȣ̆ am	фост dopmiт.
тȣ aĭ	
ел, еа аȣ̆	
ноĭ am	
воĭ aцĭ	
iĭ, еле аȣ̆	

Тimпȣл віітopiȣ.

еȣ воiȣ	dopmí	сеаȣ	dopmí-воiȣ еȣ,
тȣ веĭ		„	dopmí-веĭ тȣ,
ел, еа ва		„	dopmí-ва ел, еа,
поĭ вom		„	dopmí-вom поĭ,
воĭ авецĭ		„	dopmí-вецĭ воĭ,
iĭ, еле вор		„	dopmí-вор iĭ, еле.

Тimпȣл віітopiȣ трекȣт I.

еȣ воiȣ	фi dopmiт.
тȣ веĭ	
ел, еа ва	
поĭ вom	
воĭ вецĭ	
iĭ, еле вор	

Тimпȣл віітopiȣ трекȣт II.

еȣ воiȣ	фi фост dopmiт.
тȣ веĭ	
ел, еа ва	
поĭ вom	
воĭ вецĭ	
iĭ, еле вор	

Сȣпȣпътiвȣл de фацъ.

еȣ съ dopm,
тȣ съ dopmĭ,
ел, еа съ doapmъ,
поĭ съ dopmim,
воĭ съ dopmiцĭ,
iĭ, еле съ doapmъ.

Tімпȣл трекȣт.

еȣ съ фіȣ
тȣ съ фіĭ
ел, еа съ фіъ
noĭ съ фіm
воĭ съ фіцĭ
іĭ, еле съ фіъ
} dopmiт.

Tімпȣл преа трекȣт.

еȣ съ фіȣ
тȣ съ фіĭ
ел, еа съ фіъ
noĭ съ фіm
воĭ съ фіцĭ
іĭ, еле съ фіъ
} фост dopmiт.

Dopiтівȣл de фацъ.

еȣ ашіȣ
тȣ аĭ
ел, еа ар
noĭ am
воĭ аціĭ
іĭ, еле ар
} dopmí

сеаȣ dopmí(pe)-ашіȣ еȣ,
„ dopmí(pe)-аĭ тȣ,
„ dopmí(pe)-ар ел, еа,
„ dopmí(pe)-am noĭ,
„ dopmí(pe)-аціĭ воĭ,
„ dopmí(pe)-ар іĭ, еле.

Tімпȣл трекȣт.

еȣ ашіȣ
тȣ аĭ
ел, еа ар
noĭ am
воĭ аціĭ
іĭ, еле ар
} фі dopmiт.

Тimпȣл преа трекȣт.

еȣ ашiȣ	фi фост dормiт.
тȣ аï	
ел, еа ар	
noï ам	
воï ац̦ï	
iï, еле ар	

Ꙟmпъръmiвȣл.

dормï тȣ,
dоармъ ел, еа,
dормiм noï
dормiц̦ï воï,
dоармъ iï, еле.

Ꙟnсемnаре. Ȣнеле zікъмiнте de'а патра конжȣгъчiȣне се deосъбеск ꙟn тiмпȣл de фац̦ъ ал арътътiвȣлȣï шi ал сȣпȣпътiвȣлȣï шi in ꙟmпърътiв. Ачесте zікъмiнте сѫнт каре се сфършеск ꙟn „еск“ шi каре ꙟnаiнтеа сфършiрiï nефiнiтiвȣлȣï de фац̦ъ аȣ о сȣнантъ шi се конжȣгъ ашá:

Арътътiвȣл de фац̦ъ.

еȣ порнеск,	еȣ сȣiȣ,
тȣ порнештï,	тȣ сȣï,
ел, еа порнеште,	ел, еа сȣе,
noï порнiм,	noï сȣiм,
воï порнiц̦ï,	воï сȣiц̦ï,
iï, еле порнеск.	iï, еле сȣе.

Сѫпѫпътівѫл de фаца.

еѹ съ порнеск,	еѹ съ свіѹ,
тѹ съ порнешті,	тѹ съ свї,
ел, еа съ порнеаскъ,	ел, еа съ свїъ.
ноі съ порнім,	ноі съ свім,
воі съ порніці,	воі съ свіці,
іі, еле съ порнеаскъ.	іі, еле съ свїъ.

Ꙟтпърътівѫл.

порнеште тѹ,	свѹе сеаѹ свї тѹ,
порнеаскъ ел, еа,	свїъ ел, еа,
порнім ноі,	свім ноі,
порніці воі,	свіці воі,
порнеаскъ іі, еле.	свїъ іі, еле.

§. 50. Конжѹгъчїѹнеа редѹкътівъ.

Nефінітівѫл.

de фаца.	а тъ бѹкѹра́, а се бѹкѹра́, а не бѹкѹра́, а въ бѹкѹра́.
тімп. трекѹт.	а тъ фі бѹкѹрат, ш. м. d.
тімп. преа трекѹт.	а тъ фі фост бѹкѹрат, ш. м. d.

Пъртъшітівѫл.

de фаца.	бѹкѹрѫndѹ-тъ, бѹкѹрѫndѹ-те, бѹкѹрѫndѹ-се, бѹкѹрѫndѹне, бѹкѹрѫndѹ-въ.
тімпѹріле трекѹт.	(ліпсеск.)

Арътътівȣл de фацъ.

еȣ̆ mъ вȣ́кȣр,
тȣ те вȣ́кȣрĭ,
ел, еа се вȣ́кȣръ,
noĭ ne вȣкȣрът,
воĭ въ вȣкȣрацĭ,
іĭ, еле се вȣ́кȣръ.

Тimnȣл кат трекȣт.

еȣ̆ mъ вȣкȣра́m ш. m. d.

Тimnȣл трекȣт сіmnлȣ.

еȣ̆ mъ вȣкȣраіȣ̆ ш. m. d.

Тimnȣл трекȣт кȣmnȣс.

еȣ̆ m'am	вȣкȣрат.	сеаȣ̆ вȣкȣратȣ-m'am еȣ̆,
тȣ те-аĭ		„ вȣкȣратȣ-те-аĭ тȣ,
ал, еа с'аȣ̆		„ вȣкȣратȣ-с'аȣ̆ ел, еа,
noĭ ne-am		„ вȣкȣратȣ-ne-am noĭ,
воĭ в'аціĭ,		„ вȣкȣратȣ-в'аціĭ воĭ,
іĭ, еле с'аȣ̆		„ вȣкȣратȣ-с'аȣ̆ іĭ, еле.

Тimnȣл преа трекȣт сіmnлȣ.

еȣ̆ mъ вȣкȣра́сеm ш. m. d.

Тimnȣл преа трекȣт кȣmnȣс.

еȣ̆ m'am фост вȣкȣрат ш. m. d.

Тimпȣл вiiторiȣ̆.

еȣ̆ тъ воiȣ̆	бȣкȣрá	сеаȣ̆ бȣкȣрá-тъ-воiȣ̆ еȣ̆.
тȣ те веĭ		„ бȣкȣрá-те-веĭ тȣ,
ел, еа се ва		„ бȣкȣрá-се-ва ел, еа,
noĭ ne вom		„ бȣкȣрá-ne-вom noĭ,
воĭ въ вецĭ		„ бȣкȣрá-въ-вецĭ воĭ,
iĭ, еле се вор		„ бȣкȣрá-се-вор iĭ, еле.

Тimпȣл вiiторiȣ̆ трекȣт I.

еȣ̆ тъ воiȣ̆ фi бȣкȣрат ш. m. d.

Тimпȣл вiiторiȣ̆ трекȣт II.

еȣ̆ тъ воiȣ̆ фi фост бȣкȣрат ш. m. т.

Сȣпȣпътiвȣл de фацъ.

еȣ̆ съ тъ бȣ́кȣр ш. m. d.

Тimпȣл трекȣт.

еȣ̆ съ тъ фiȣ̆ бȣкȣрат ш. m. d.

Тimпȣл преа трекȣт.

еȣ̆ съ тъ фiȣ̆ фост бȣкȣрат ш. m. d.

Dорiтiвȣл de фацъ.

еȣ̆ m'ашiȣ̆	бȣкȣрá	сеаȣ̆ бȣкȣрá-m'ашiȣ̆ еȣ̆,
тȣ те-аĭ		„ бȣкȣрá-те-аĭ тȣ,
ел, еа с'ар		„ бȣкȣрá-с'ар ел, еа,
noĭ ne-am		„ бȣкȣрá-ne-am noĭ,
воĭ в'ацĭ		„ бȣкȣрá-в'ацĭ воĭ,
iĭ, еле с'ар		„ бȣкȣрá-с'ар iĭ, еле.

Тimпȣл трекȣт.

еȣ̆ m'ашiȣ̆ фi бȣкȣрат ш. m d.

Тiĭmпȣл преа трекȣт.

еȣ̆ m'ашiĭȣ̆ фi фост бȣкȣрат ш. m. d.

Ꙟmпърътiвȣл.

бȣ́кȣръ-те тȣ,
бȣ́кȣре-се ел, еа,
бȣкȣръ-mȣ-ne ноĭ,
бȣрȣраꙡĭ-въ воi,
бȣ́кȣре-се iĭ, еле.

§. 51. Конжȣгъчĭȣнеа пътiмiтiвъ.

Тоате тiмпȣрiле шi modȣрiле Ꙟп фоарmа пътiмiтiвъ сꙟнт компȣсе din ziкъmꙟнтȣл ажȣторiал „а фi“ шi din пъртiшiтiвȣл тiмпȣлȣĭ трекȣт пътiмiтiв ал ziкъmꙟнтȣлȣĭ, каре dаръ прiмеште mȣтърiле кȣвенiте але ꙡенȣлȣĭ шi але нȣ́mърȣлȣĭ.

Nефiнiтiвȣл.

de фаꙡъ, фi, сеаȣ̆ а фi
тiмп. трекȣт. фi фост, сеаȣ̆ а фi фост } лъȣdат, лъȣdатъ, лъȣdатĭ, лъȣdате,

Пъртъшітівѕл.

de фаꙡъі — фііnd лъѕdат, лъѕdатъ, лъѕdаꙡї, лъѕdате.

тіmп. трекѕт. — лъѕdат, лъѕdатъ, лъѕdаꙡї, лъѕdате.

Аръттътівѕл de фаꙡъ.

Nѕmърѕл сіnгѕріт.

еѕ̆ сѫnт тѕ ешті ел, еа есте	лъѕdат, лъѕdатъ.

Nѕmърѕл ꙑлѕраꙡіт.

ної сѫnтеm вої сѫnтеꙡї ії, еле сѫnт	лъѕdаꙡї, лъѕdате.

Тіmпѕл кат трекѕт.

Nѕmърѕл сіnгѕріт.

еѕ̆ ерám тѕ ерáї ел, еа ерá	лъѕdат, лъѕdатъ.

Nѕmърѕл ꙑлѕраꙡіт.

ної ерám вої ерáꙡї ії, еле ера	лъѕdаꙡї, лъѕdате.

Тimпȣл трекȣт сimплȣ.

Nȣ́m. сiнгȣрiт.

еȣ̆ фȣiȣ̆, сеаȣ̆ фȣсеiȣ̆
тȣ фȣшĭ, сеаȣ̆ фȣсешĭ
ел, еа фȣ́ сеаȣ̆ фȣсе
} лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣ́m. ꙟmȣлцiт.

noĭ фȣ́ръm, сеаȣ̆ фȣ́сеm
воĭ фȣ́ръцĭ, сеаȣ̆ фȣ́сецĭ
iĭ, еле фȣръ, сеаȣ̆ фȣсе
} лъȣdацĭ, лъȣdате.

Тimпȣл трекȣт кȣmпȣс.

Nȣ́m. сiнгȣрiт.

еȣ̆ аm фост, сеаȣ̆ фост-аm еȣ̆
тȣ аĭ фост, сеаȣ̆ фост-аĭ тȣ
ел, еа аȣ̆ фост, сеаȣ̆ фост-аȣ̆ ел, еа
} лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣ́m. ꙟmȣлцiт.

noĭ аm фост, сеаȣ̆ фост-аm noĭ
воĭ ацĭ фост, сеаȣ̆ фост-ацĭ воĭ
iĭ, еле аȣ̆ фост, сеаȣ̆ фост-аȣ̆ iĭ, еле
} лъȣdацĭ, лъȣdате,

Тімпȣл преа трекȣт сімплȣ.

Nȣтърȣл сінгȣріт.

еȣ̆ фȣ́сет
тȣ фȣсе́сешĭ
ел, еа фȣсесе
} лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣтърȣл ꙟтȣлціт.

поĭ фȣсе́сет
воĭ фȣсе́сецĭ
іĭ, еле фȣсесе
} лъȣdацĭ, лъȣdате.

Тімпȣл віiторіȣ̆.

Nȣтърȣл сінгȣріт.

еȣ̆ воіȣ̆ фі, сеаȣ̆ фі-воіȣ̆ еȣ̆
тȣ веĭ фі, сеаȣ̆ фі-веĭ тȣ
ел, еа ва фі, сеаȣ̆ фі-ва ел, еа
} лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣтърȣл ꙟтȣлціт.

поĭ вом фі, сеаȣ̆ фі-вом поĭ
воĭ вецĭ, фі, сеаȣ̆ фі-вецĭ воĭ
іĭ, еле вор фі, сеаȣ̆ фі-вор іĭ, еле
} лъȣdацĭ, лъȣdате.

Тimпȣл віiторiȣ̆ трекȣт.

Nȣmър. сinгȣрiт.

еȣ̆ воiȣ̆ фi фост
тȣ веĭ фi фост
ел, еа ва фi фост
} лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣmърȣл ꙟmȣлцiт.

ноĭ воm фi фост
воĭ веціĭ фi фост
iĭ, еле вор фi фост
} лъȣdацi, лъȣdате.

Сȣпȣпътiвȣл dе фацъ.

Nȣmърȣл сinгȣрiт.

еȣ̆ съ фiȣ̆
тȣ съ фiĭ
ел, еа съ фiъ
} лъȣdат, лъȣdатъ,

Nȣmърȣл ꙟmȣлцiт.

ноĭ съ фim
воĭ съ фiцi
iĭ, еле съ фiъ
} лъȣdацi, лъȣdате.

Тіmпȣл трекȣт.

Nȣmър. сінгȣріт.

еȣ съ фіȣ фост
тȣ съ фіі фост
ел, еа съ фіъ фост
} лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣmър. ꙟmȣлціт.

ноі съ фіm фост
воі съ фіці фост
ії, еле съ фіъ фост
} лъȣdаці, лъȣdате.

Dорітівȣл dе фаць.

Nȣmър. сінгȣріт.

еȣ аmіȣ фі, сеаȣ фі(ре)-аmіȣ еȣ
тȣ аі фі, сеаȣ фі(ре)-аі тȣ
ел, еа ар фі, сеаȣ фі(ре)-ар ел, еа
} лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣmърȣл ꙟmȣлціт.

Noі аm фі, сеаȣ фі(ре)-аm ноі
воі аці фі, сеаȣ фі(ре)-аці воі
ії, еле ар фі, сеаȣ фі(ре)-ар ії, еле
} лъȣdаці, лъȣdате.

Тіmпȣл трекȣт.

Nȣ́mърȣл сінгȣріт.

еȣ̆ ашіȣ̆ фі фост
тȣ аï фі фост
ел, еа ар фі фост

} лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣ́mърȣл Ꙟmȣлціт.

noï am фі фост
воï аціï фі фост
ïï, еле ар фі фост

} лъȣdаціï, лъȣdате.

Ꙟmпърътівȣл.

Nȣ́mърȣл сінгȣріт.

фіï тȣ
фіъ ел, еа,

} лъȣdат, лъȣdатъ.

Nȣ́mърȣл Ꙟmȣлціт.

фіm noï
фіціï воï
фіъ ïï, еле

} лъȣdаціï, лъȣdате.

§. 52. Конжѕгъчїѕнеа зікъmінтелор неперсонале.

Зікъmінтеле неперсонале се ꙟнтребѕінцеазъ нѕmаї ꙟн а трїеа персоанъ а нѕmърѕлѕї сінгѕріт, дар фъръ нропѕте персонал шї се конжѕгъ ка зікъmінтеле персонале, прекѕm:

Нефінітівѕл.

де фацъ.	плоа́ сеаѵ а плоа́.
тіmп. трекѕт.	фі плоат сеаѵ а фі плоат.
тіmп. преа трекѕт.	фі фост плоат сеаѵ а фі фост плоат.

Пъртъшітівѕл.

де фацъ.	плоѫнд
тіmп. трекѕт.	плоат.
тіmп. преа трек.	ф ст плоат.

Арътътівѕл де фацъ.

плоаъ.

Тіmпѕл кат трекѕт.

плоа́.

Тіmпѕл трекѕт сіmплѕ.

плоъ

Тіmпѕл трекѕт кѕmпѕс.

аѵ плоат.

Тімпѹл преа трекѹт сімплѹ.

плоасе.

Тімпѹл преа трекѹт кѹмпѹс.

аѹ фост плоат.

Тімпѹл вііторіѹ.

ва плоá.

Тімпѹл віиторіѹ трекѹт I.

ва фі плоат.

Тімпѹл віиторіѹ трекѹт II.

ва фі фост плоат.

Сѹпѹпътівѹл de фацъ.

съ плоае.

Тімпѹл трекѹт.

съ фіъ плоат.

Dорітівѹл de фацъ.

ар плоá сеаѹ плоá-ар.

Тімпѹл трекѹт.

ар фі плоат.

Тімпѹл преа трекѹт.

ар фі фост плоат.

Ꙟмпъртівѹл.

плоае.

§. 53. Конжугъчіуnеа zікъmіnтелор nерегуларіе.

Zікъmіnтеле nерегуларіе се deосъбеск ꙟn конжугаре dела челе регуларіе ꙟn тіmnул de фацъ ал аратътівулуĭ шi ал сунунътівулуĭ шi ꙟn ꙟmnърътiв, шi униеле ꙟn пъртъшітівул тіmnулуĭ de фацъ. Din челе maĭ ꙟнтребуінцате zікъmіnте nерегуларіе сънт de ꙟнсеmnат:

Ла 1. конжугъчіуnе:

1. тъnънк, mънкá, mънкат,
2. mън, mънá, mънат,
3. іаў, луá, луат, каре ашá се конжугъ:

Конжугъчіуnе.

1.

Аратътівул.

еў тъnънк,
ту тъnънчĭ,
ел, еа mъnънкъ,
ноĭ mънкъm,
воĭ mънкацĭ,
іĭ, еле mъnънкъ.

Сунунътіву de фацъ.

еў съ тъnънк,
ту съ тъnънчĭ,
ел, еа съ тъnънче,
ноĭ съ mънкъm,
воĭ съ mънкацĭ,
іĭ, еле съ mъnънче.

Ѧтпърътівꙋл.

тъпжпкъ тꙋ,
тъпжпчъ ел, еа,
тжпкът пої,
тжпкацї вої,
тъпжпче ії, еле.

2.

Аръттівꙋл.

еꙋ тжп сеаꙋ тжїꙋ,
тꙋ тжпї сеаꙋ тжї,
ел, еа тжпъ,
пої тжпът,
вої тжпацї,
ії, еле тжпъ.

Сꙋпꙋпътівꙋл де фацъ.

еꙋ съ тжп сеаꙋ съ тжїꙋ,
тꙋ съ тжпї сеаꙋ съ тжї,
ел, еа съ тжїе,
пої съ тжпът,
вої съ тжпацї,
ії, еле съ тжїе.

Ѧтпърътівꙋл.

тжпъ тꙋ,
тжїе ел, еа,
тжпът пої,
тжпацї вої,
тжїе ії, еле.

3.

Аръттівȣл.

еȣ̆ іаȣ̆,
тȣ іаї,
ел, еа іа,
ноі лȣът,
воі лȣаџі,
ії, еле іаȣ̆.

Сȣпȣпътівȣл de фаџъ.

еȣ̆ съ іаȣ̆,
тȣ съ іаї,
ел, еа съ іае,
ноі съ лȣът,
воі съ лȣаџі,
ії, еле съ іае.

ꙟтпъръттівȣл.

іа тȣ,
іае ел, еа,
лȣът ноі,
лȣаџі воі,
іае ії, еле.

а 2. конжȣгъчіȣне:

1. џіп, џіпé, џіпȣт,
2. тжп, тжпé, тас.

Коnжȣгъчїȣnеа лор есте ȣрmътоарїа :

1.

Арътътївȣл.

еȣ̆ цin сеаȣ̆ цiiȣ̆,
тȣ цiĭ,
ел, еа цinе,
noĭ цinem,
воĭ цinецĭ,
iĭ, еле цin.

Сȣnȣnътївȣл de фацъ.

еȣ̆ съ цin сеаȣ̆ съ цiiȣ̆,
тȣ съ цiĭ,
ел, еа съ цiĭъ,
noĭ съ цinem,
воĭ съ цinецĭ,
iĭ, еле съ цiĭъ.

Ꙟmпърътївȣл.

цinе тȣ,
цiĭъ ел, еа,
цinem noĭ,
цinецĭ воĭ,
цiĭъ iĭ, еле.

Пъртъшiтївȣл de фацъ.

цiind.

2.

Арътътівȣл.

eȣ̆ mѫn seaȣ̆ mѫiȣ̆,
тȣ mѫĭ,
ел, еа mѫne,
noĭ mѫnem,
воĭ mѫneц̮ĭ,
iĭ, еле mѫn.

Сȣпȣнътівȣл de фaц̮ъ.

eȣ̆ съ mѫn seaȣ̆ съ mѫiȣ̆,
т̣ȣ съ mѫi,
ел, еа съ mѫĭъ,
noĭ съ mѫnem,
воĭ съ mѫneц̮i,
iĭ, еле съ mѫĭъ.

Ꙟmпърътівȣл.

mѫĭ тȣ,
mѫĭъ ел, еа,
mѫnem noĭ,
mѫneц̮ĭ воĭ,
mѫĭъ iĭ, еле.

Пъртъшітівȣл de фaц̮ъ.

mѫĭѫnd.

Ꙟnсemnaре. Ка zікътѫnтȣл **a mѫné** се кон-жȣгъ шi zікътѫnтȣл рътѫn, рътѫné, рътас.

Ла 3. конжугъчїуне:

Zікътжнтул: пун, пуне, пус, каре ашá с[...]
конжугъ:

Аръттъівул de фацъ.

еу пун сеау пуіу,
ту пуї,
ел, еа пуне,
ноі пу́нем,
воі пу́неці,
іі, еле пун.

Сăпунътівул de фацъ.

еу съ пун сеау съ пуіу,
ту съ пуї,
іі, еа съ пуїъ,
ноі съ пу́нем,
воі съ пу́неці,
іі, еле съ пуїъ.

Ѧмнърътівул.

пуне ту,
пуїъ ел, еа,
пу́нем ноі,
пу́неці воі,
пуїъ іі, еле.

Пъртъшітівул de фацъ.

пуind.

Ла 4. конжѹгъчїѹне:

Zікътмѫнтѹл: віn, вiní, вiniт сеаѹ веní, веniт, аре се конжѹгъ ашá:

Аръттътівѹл.

еѹ віn сеаѹ віiѹ,
тѹ вiї,
ел, еа вine,
noї вinim сеаѹ веnim,
воï вiniųї сеаѹ веniųї,
iї, еле віn.

Сѹпѹпътівѹл de фаųъ.

еѹ съ віn сеаѹ съ віiѹ,
тѹ съ вiї,
ел, еа съ вiїъ,
noї съ вinim (веnim),
воï съ вiniųї (веniųї),
iї, еле съ вiїъ.

Ѫмпърътівѹл.

вinъ сеаѹ вino тѹ,
вiїъ ел, еа,
вinim сеаѹ веnim noї,
вiniųї сеаѹ веniųї воï,
вiїъ iї, еле.

Пъртъшітівѹл de фаųъ.

віind.

КАП АЛ ШЕПТЕЛЕ.

Деспре азікътжнт.

---

§. 54. Дефінічїѕнеа ші ѧмпърцірѣа азі къмжнтѕлѕї.

Азікътжнтѕл есте ѕн феліѕ де кѕвжнт, кареле шервеште спре маї акѕрата хотържре а зікътжнтѕлѕї ші кжте одатъ ші а ѧнсѕшітівѕлѕї ші а азікътжнтѕлѕї. Д. е. ел аѕ вініт ѧнкоаче фоарте кѕржнд. Ѧнкоаче ші фоарте кѕржнд сжнт азікъмінте.

Азікъмінтеле сжнт орї ръдъчінале, орї дедѕсе орї черкѕ-скрісе.

Азікъмінте ръдъчінале се зік ачеле, каре нѕ'с формате дела алте кѕвінте. Д. е. мжне ерї, ічї, ш. а.

Азікъмінте дедѕсе се нѕмеск, каре сжнт формате дела алте кѕвінте. Д. е. домнеште, фѕріш, асаръ.

Азікъмінте черкѕ-скрісе се зік атѕнче, дакъ се аратъ ѧнсемнъчїѕнеа лор прін маї мѕлте кѕвінте де алт феліѕ. Д. е. ѧн адевър, кѕгреѕ, кътръ дреапта.

§. 55. Ѧнсъмнъчїѕнеа азікътжнтѕлѕї.

Ѧн прівінца ѧнсъмнъчїѕнії сжнт ѕрмътоаріеле класе де азікъмінте:

1. Азікъмінте ѧнтребътіве, прекѕм: ѕнде? де ѕнде? кжнд? кжт? кѕм? оаре? ѧнкотро́? ш. а.

2. Azікъmіnте тіmпѕрале, прекѕm : ерї, астъzї, ıжпе, алалтъерї, поїmжпе, an, апџърџї, odinioаръ, .ndатъ, пе лок ш. а.

3. Azікъmіnтеле локале, прекѕm : ічї, ачі, коле, коле, вер ѕnde, ꙟпапоï, de аічї, пжпъ аічї, апроапе, е парте ш. а.

4. Azікъmіnте modале сеаѕ̆ каре аратъ, ꙟп е кіп есте, сеаѕ̆ се фаче чевá, прекѕm: кѕтвá, рікѕm, лесne, віnе, ръѕ̆, mереѕ̆, облѕ, de рост, е олак ш. а.

5. Azікъmіnте афіртътіве ші negътіве, пре-ѕm : ашá, dар, поате, vezї віnе, кіар ашá, штії че, ѕ, ба, ба nѕ, nічї кѕm, кѕ греѕ̆, кѕ апевое ш. а.

6. Azікъmіnте асъmпътіве, прекѕm : ꙟптр'-тжта, алmіnтреле, алт кѕm, ашá, прекѕm, mаї жртос ш. а.

КАП АЛ ОПТѸЛЕ.

Dеспре препѕсъчїѕnе.

---

56. Dефіnічїѕnеа ші ꙟmпърџіреа препѕсъчїѕnії.

Препѕсъчїѕnеа есте ѕn феліѕ̆ de кѕвжnт, каре річ ажѕторїѕл zікътжnтѕлѕї аратъ рефері̆nџеле ѕвіnтелор ꙟптре сіnе : d. е. am прімiт епі-толъ dела фрателе mеѕ̆. Аічї **dела** есте о репѕсъчїѕnе.

Препѕсъчїѕnіле чер ѕnеле а doѕ̆а, еаръ алтеле патра къdере а кѕвжnтѕлѕї, кѕ каре сжnт ꙟп еферіnџъ.

A doǔa къdере чер: ꙟтпрежѕрѕл, ꙟплъѕп трѕл, ꙟпdрептѕл, асѕпра, dеасѕпра, ꙟтпротіва, ꙟпаінтеа, ꙟпапоїа, ꙟтпрежта, ꙟпкотрó. D. е ꙟтпрежѕрѕл четъцїї.

A патра къdере чер ѕртътоарїеле препѕсъчїѕпї: апроапе de, афаръ de, de, dела, din, dintре dintрѕ, dеспре, dinкоаче de, dinколо de, dепарте de, dекътръ, dѕпъ, кътръ, кѕ, лꙟпгъ, пꙟпъ ла пꙟп', пе'птре, пре, пе, прin, пе'птрѕ, престе, пе-сте, спре, сѕб, сѕпт, фъръ, фъръ de, ꙟп, ꙟптре ꙟптрѕ, ꙟтпреѕпъ кѕ.

КАП АЛ NОАЪЛЕ.

Dеспре легътіве.

---

§. 57. Dефiнiчїѕпеа шi ꙟтпърцiреа легътiвѕлѕї.

Легътiвѕл есте ѕп фелїǔ de кѕвꙟпт, прin кареле атꙟт кѕвiнте кꙟт шi пропѕсъчїѕпї ꙟптре сiне се леагъ.

Легътiвеле сꙟпт dѕпъ ꙟпсъмпъчїѕпеа лор de тѕлте фелїѕрї, шi апѕме:

1. Ꙟтпреѕпътiве, прекѕт: шi, прекѕт шi, атꙟт-кꙟт, пѕ пѕмаї-чї шi, ш. а.

2. Dеспреѕпътiве, прекѕт: аǔ-аǔ, сеаǔ-сеаǔ, орї-орї, пiчї-пiчї, ш. а.

3. Кѕпdiчїѕпале, прекѕт: dеакъ, ꙟпкꙟт, атꙟт, de, de пѕ, ш. а.

4. Ꙟпвоітіве, прекꙋm: тъкар къ, тотꙋш de-ші, тот пꙋ, кꙋ тоате къ, ш. а.

5. Тімпꙋрале, прекꙋm: кѫnd, пѫпъ кѫnd, dꙋпъ че, ш. а.

6. Каꙋсале, прекꙋm: къ, кънї, фііnd къ, пеп-трꙋ къ, ш. а.

7. Коптраріетіве, прекꙋm: Ꙟпсъ, dар, dаръ, еаръ, тотꙋш, ш. а.

8. Ꙟпкіетіве, прекꙋm: ашá dаръ, deчї dаръ, dрепт ачеа, ш. а.

9. Ціптітіве сеаꙋ пъzꙋітіве, прекꙋm: съ, ка съ, пептрꙋ ка съ, ш. а.

10. Асъmѫпътіве, прекꙋm: ка кѫnd, прекꙋm, ашá кá, ш. а.

11. Есплікътіве, прекꙋm: ádeкъ, прекꙋm апꙋmе, ва съ zікъ, бꙋпъоаръ, ш. а.

КАП АЛ ZЕЧЕЛЕ.

Dеспре сімціτіве.

---

§. 58. Dефінічїꙋпеа сімціτівꙋлꙋї.

Сімціτівеле сѫпт ніште кꙋвінте, сеаꙋ maї віпе zіс, ніште топꙋрї, каре се проdꙋк ла о сім-ціре плъкꙋтъ сеаꙋ пеплъкꙋтъ ші фъръ воеа вор-біторїꙋлꙋї. D. е. Ла рѫс: ха! ха! ха! Ла mіраре: а! ах! вре! вре! вре! Ла dорінцъ: ах! а! Ла dꙋрере: ах! оф! ваї! ш. а.

Тъїътȣра а dоȣ̆а.

Dеспре компȣпътѫпт.

---

§. 59. Dефіпічїȣпеа компȣпътѫптȣлȣї.

Компȣпътѫптȣл пе ꙟпвацъ а компȣпе сеаȣ̆ а легá кȣвіптеле ꙟптрȣ о ворбъ. D. е. еȣ̆, скъпá, de пепріétіп, фрателе теȣ̆.

Ачесте кȣвіпте пȣ аȣ̆ ꙟпцелес, кáпътъ dаръ ꙟпцелес, dеакъ ле легъm кȣвепіт, прекȣm: еȣ̆ аm скъпат de пепріétіпȣл фрателȣї теȣ̆.

§. 60. Dеспре пропȣсъчїȣпе ші dеспре пърціле еї.

О кȣџетаре ꙟпфъцішатъ пріп кȣвіпте се пȣmеште пропȣсъчїȣпе. D. е. прітъвара есте плъкȣтъ.

Челе таї пеапъравіле пърці але пропȣсъчїȣпії сѫпт сȣвіептȣл ші презікатȣл.

Сȣвіептȣл есте ачееа персоапъ сеаȣ̆ ачел лȣкрȣ, de каре се кȣџетъ, сеаȣ̆ се ворбеmте.

ꙟп есетплȣл dе сȣс **прітъвара**, есте сȣвіепт, къ dе еа есте ворба. Презікатȣл се кеатъ ачееа, че се кȣџетъ сеаȣ̆ се zіче dе сȣвіепт. ꙟп есетплȣл

ле със **плъкот** се нъмеште презікат, пентрѹ къ ле прітъваръ се zіче, къ'ї плъкѹтъ.

Deакъ zікътмѫнтѹл пропѹсъчїѹнії есте лѹкрътів-трекътів, чере спре ꙟndeплінірea са ѹn обіент, іdeкъ о персоанъ сеаѹ ѹn лѹкрѹ, спрѐ каре тречe лѹкрареа сѹбіентѹлѹї. D. е. Dѹmnezeѹ аѹ zidit лѹmea. Ꙟn есемплѹл ачеста **лѹmea** есте обіент.

Deакъ сѹбіентѹл есте ѹn пронѹme персонал, поате се се аскѹndъ ꙟn zікътмѫнт. D. е. шezї ꙟn лок: шezї тѹ.

§ 61. Ꙟнсѹшііле пропѹсъчїѹнілор.

Пропѹсъчїѹнеа поате фі орї сімплъ орї кѹмпѹсъ.

Пропѹсъчїѹнеа сімплъ се zіче ачееа, каре се кѹпрinde нѹmaї din ѹn сѹбіент ші din ѹn презікат. D. е. оámeniї сѫнт mѹрітopї.

Пропѹсъчїѹне кѹмпѹсъ се zіче ачееа, каре се кѹпрinde орї din maї mѹлте сѹбіенте, орї din maї mѹлте презікате, орї deodатъ din maї mѹлте сѹбіенте ші din maї mѹлте презікате. D. е. Фрѹnzа ші mърѹл есте верde; соареле лѹmineazъ ші ꙟнкълzеште; Nіколае ші Іоан сѫнт плекацї ші аскѹлтъторї.

Атѫт челе сімпле кѫт ші челе компѹсе пропѹсъчїѹнї сѫнт орї гоале орї ꙟmбръкате.

Гоале се zік ачеле пропѹсъчїѹнї, ꙟn каре нѹ се хотъреште прін алтеле кѹвінте maї апроапе нічї сѹбіентѹл, нічї презікатѹл. D. е. лѹnа лѹmineazъ.

Ꙟmбръкате се пȣтеск ачеле пропȣсъчїȣпї, ал кърора сȣбіепт, орї прezікат, орї ꙟmбе се хотъреск mаї апроапе прїп алте кȣвіпте. D. е. лȣпа чеа плїпъ лȣmїпеазъ фоарте фрȣmос тоатъ поаптеа.

Кȣвіптеле, каре шербеск спре mаї акȣрата хотърѫре а сȣбіептȣлȣї, сеаȣ̆ а прezікатȣлȣї, се zік комплепіреа сȣбіептȣлȣї, сеаȣ̆ а прezікатȣлȣї. Ꙟп есемплȣл dе сȣс кȣвіптеле **чеа плїпъ** сѫпт комплепіреа сȣбіептȣлȣї, еаръ **фоарте фрȣmос тоатъ поаптеа** сѫпт комплепіреа прezікатȣлȣї.

§. 62. Dеспре къdеріле кȣвіптелор dекіпабіле.

Кȣвіптеле dекіпабіле аȣ̆ чіпчї къdерї.

Ꙟптръ ꙟптъїа къdере се пȣпе сȣбіептȣл ла ꙟптребареа: **чіпе**, сеаȣ̆ **че?** D. е. помїї ꙟпфлореск. Чіпе ꙟпфлореште? помїї.

Къdереа а dоȣ̆а се ꙟптребȣіпцеазъ ла ꙟптребареа: **а кȣї, а кърȣї, а кърїї? а кърора?** D. е. Копїї фрателȣї тъȣ̆ сѫпт біпе крескȣцї. Аї кȣї копї сѫпт біпе крескȣцї. Аї фрателȣї тъȣ̆.

Ꙟпсеmпаре. Пропȣmеле пошеzътів ла ꙟптребареа: **а кȣї? а кърȣї? а кърїї? а кърора?** пȣ се пȣпе ꙟп а dоȣ̆а къdере, чі стъ ꙟп къdереа сȣбстаптівȣлȣї съȣ̆. D. е. пърінцїї тъї вор вепі mѫпе. Мъкар пе ꙟптребъm: аї кȣї пърінцїї вор віпі? тотȣші пропȣmеле пошеzътів **тъї** пȣ стъ ꙟп аdоȣ̆а чі ꙟп ꙟптъїа къdере.

Къdереа а треїа се пѹне ла ꙟптребареа: **кѹї?** . е. ꙟпвъцъторїѹл аѹ dърѹїт фрателѹї еѹ о карте. Кѹї аѹ dърѹїт ꙟпвъцъторїѹл о арте? Фрателѹї meѹ.

ꙟп къdереа а патра се пѹпе обїектѹл ла птребареа; **пре чїпе? сеаѹ че?** D. е. am въ- ѹт пре пърїпцїї тъї. Пре чїпе am възѹт? ре пърїпцїї тъї.

Къdереа а чїнчїа се ꙟптребѹїнцеазъ, dеакъ іетъm пре чїпева, сеаѹ ꙟпdрептъm кътръ чїпева орба. D. е. Іоане! meрцї ꙟп кꙟmп! Аmіче! е че тъ пъръсеmтї?

63. Dеспре ꙟптребѹїпцареа ѹпор пъртічеле ꙟп а dоѹа шї а патра къdере.

Dеакъ а dоѹа къdере пѹ ѹрmеазъ пеmїжлочїт ѹпъ ѹп кѹвꙟпт артікѹлат, прїmеште ꙟпаїнтеа са па d'ін пъртїчеле: **ал, аї, а, але,** шї апѹmе.

а) **ал** dеакъ а dоѹа къdере атꙟрпъ dела ѹп ѹбстаптїв dе цепѹл бърбътеск ал пѹmърѹлѹї пгѹрїт. D. е. фїїѹл чел mаї тꙟпър ал рателѹї meѹ с'аѹ ꙟпторс ꙟпапої.

б) **аї** dеакъ а dоѹа къdере атꙟрпъ dела ѹп сѹб- таптїв бърбътеск ал пѹmърѹлѹї ꙟmѹлцїт. D. е. ї фрателѹї копїї сꙟпт аскѹлтъторї.

в) **а** dеакъ а dоѹа къdере атꙟрпъ dела ѹп сѹб- таптїв фемееск ал пѹmърѹлѹї сїпгѹрїт. D. е. am ѹmпърат каса чеа dе пеатръ а вечїпѹлѹї meѹ.

г) **але** dеакъ а dоѹа къdере атꙟрпъ dела ѹп ѹбстаптїв фемееск ал пѹmърѹлѹї ꙟmѹлцїт. D. е. ївезїле ачесте сꙟпт але сокрѹлѹї meѹ.

ꙟп а патра къdере пъртічеоа **пре** сеаȣ п
ordinарїȣ се препȣпе кȣвіnтелор, каре ꙟпсъm-
пеазъ персоапе, шi апȣme:

1. Пропȣmеле персопал ꙟптрег, пропȣmел
аръmътів, реdȣкътів, ꙟптребътів шi ȣпеле di'
пропȣme пефіпітіве капътъ ачеастъ пъртічé. D. е
Пре чіпе каȣцї? пре mіпе сеаȣ пре аче
бърбацї, пре карії і-аȣ пȣmіт dерегъ
торїȣл?

2. Пъртічеоа **пре** се препȣпе ꙟп а патра къ
dере пȣ́mелор пропрії а ле персоапелор, пȣ́mело
комȣпе челор ꙟпсоціте кȣ ȣп артікȣл. D. е. Ап
въzȣт пре Nіколае шi пре вечіпȣл ꙟ
четате.

3. Nȣmералȣл ordinал ꙟпкъ прімеште ꙟп а
патра къdере пъртічеоа **пре** сеаȣ **пе**. D. е. пр
ꙟптъїȣл оm л'аȣ zidіт Dȣmпеzеȣ.

§. 64. Деспре ꙟпвоірea zікътѫптȣлȣї кȣ сȣбіептȣл съȣ.

Zікътѫптȣл се ꙟпвоеште кȣ сȣбіептȣл съȣ
ꙟп пȣ́mър шi персоапъ, аdекъ de каре персоапъ
шi de каре пȣ́mър есте сȣбіептȣл, de ачееа-шi
требȣе съ фіъ шi zікътѫптȣл. D. е. поі скріеm,
тȣ чітешті.

Деакъ се ціп mаї mȣлте сȣбіепте de ачелашї
zікътѫпт, се пȣпе zікътѫптȣл ꙟп пȣ́mърȣл ꙟmȣл-
ціт шi ꙟп персоапа mаї прінціпалъ. Маї прінціпалъ
есте персоапа ꙟптъїа, dекѫт а doȣа, шi а doȣа,
dекѫт а треїа. D. е. еȣ шi фрателе mеȣ сѫптеm
сънътошї; воі шi пъріпції воштрї пе-ацї черче-
тат ерї.

§. 65. Деспре мо́дѕріле зімъмінтелор.

Нефінітівѕл аратъ ꙟнсъмнъчіѕнеа зікъмѫнтѕлѕі, фъръ де а хотарѫ персоана сеаѕ нѕмърѕл. D. е. а лъѕдá, а фі лъѕдат. Пъртъшітівѕл аратъ, афар де тімпѕл зікъмѫнтѕлѕі, ші ꙟнсѕшіеа персоанеі.

Аръттівѕл ꙟнсемнеазъ лѕкрареа, пътімірса сеаѕ старея сѕбіептѕлѕі ꙟнтр'ѕн кіп хотърѫт. D. е. ел ва вені́.

Сѕпѕпътівѕл аратъ, кѕмкъ зікъмѫнтѕл есте сѕпѕс ла алт зікъмѫнт. D. е. требѕе съ віїъ мѫне трімісѕл.

Dорітівѕл аратъ дорѕл сеаѕ міжлочіреа ѕнеі фъптѕірі, пътімірі сеаѕ стърі. D. е. еѕ ашіѕ скріе де ашіѕ авé хъртіе.

Ꙟмпъръттівѕл шербеште спре а мѫндá (порончí), дожені́, рѕгá ші а опрі́. D. е. Фѕџі де аічі; вінъ мѫне ꙟнкоаче.

§. 66. Деспре тімпѕріле зікъмінтелор.

Тімпѕл де фаџъ аратъ о лѕкраре, пъртіміре сеаѕ старе ꙟн тімпѕл де фаџъ сеаѕ ꙟн кліпа ворвіреі. D. е. еѕ скріѕ.

Тімпѕл кам трекѕт аратъ, кѕмкъ о лѕкраре, пътіміре сеаѕ старе ꙟнкъ н'аѕ трекѕт ꙟнчепѫндѕсе алта. D. е. ел ꙟнвъцá, віінд еѕ ла дѫнсѕл.

Тімпѕл трекѕт се ꙟнтребѕінџеазъ, деакъ есте ворвъ де о лѕкраре, пътіміре сеаѕ старе трекѕтъ

фъръ прївіре ла алта. D. е. еȣ am възȣт пре фрателе тъȣ.

Тімпȣл преа трекȣт аратъ, кȣmкъ о лȣкраре, пътіmіре сеаȣ старе ерá кȣ тотȣл трекȣтъ ꙟп-чепъndȣ-се алта. D. е. Dȣпъ че ꙟпвъцасе леціпцеле сале, аȣ mерс ла пречтбларе.

Тімпȣл вііторіȣ се ꙟптребȣінцеазъ спре а ꙟпсъmпá о лȣкраре, пътіmіре сеаȣ старе ꙟп тімпȣл вііторіȣ фъръ прївіре ла алте. D. е. воіȣ mерџе ла скоалъ.

Тімпȣл вііторіȣ трекȣт се ꙟптребȣінцеазъ, спре а ꙟпсъmпá о лȣкраре, пътіmіре сеаȣ старе ꙟп тімпȣл вііторіȣ, каре dаръ ва фі трекȣтъ ꙟпчепъndȣ-се алта. D. е. воіȣ venі ла тіnе, dȣпъ че воіȣ фі ꙟпвъцат леціпцеле mеле.

Partea a doȣa.

Dеспре бінескрінц̦ъ.

---

§. 67. Dефінічіȣнеа бінескріінц̦еі.

Бінескріінц̦а не ꙟнвац̦ъ, кȣ каре літере сѫнт кȣвінтеле de скріс, ші кȣ каре семне сѫнт кȣвінтеле ші пропȣсъчіȣніле de деспърц̦іт. Deчі dаръ бінескріінц̦а кȣпрінde ре́гȣлеле, каре не аратъ dреапта ꙟнтребȣінц̦аре а літерелор ші а семнелор.

§. 68. Ре́гȣле џенерале (de обште) dеспре ꙟнтребȣінц̦ареа літерелор.

1. Скріе кȣвінтеле кȣ ачеле літере, каре се аȣd ла чеа маі бȣнъ ростіре. Deчі нічі маі мȣлте, нічі маі пȣц̦іне, нічі алте літере сѫнт de ꙟнтребȣінц̦ат ла скріереа ȣнȣі кȣвѫнт, dекѫт се аȣd ла ростінц̦а лȣі.

2. Челе літере, каре d'ін ростінц̦а кȣвінтелор нȣ се пот хотърѫ кȣ сігȣрітате, сѫнт de хотърѫт прін ре́гȣлеле граматікале. D. е. еȣ бътеам, dаръ нȣ: бътіам, пентрȣ къ віне dела **бате,** dечі аре ꙟн тімпȣл кат трекȣт: бътеа́м.

3. Челе че нѕ се пот хотърж d'in бѕна ростінцъ ші d'in ре́гѕлеле граматікале, сжнтdескріс dѕпъ ꙟndътinаре, а́dекъ dѕпъ dенрі́ndереа d'in непомініт тімп ꙟнтроdѕсъ. D. е. панъ dаръ нѕ пеанъ; варъ dаръ нѕ: веаръ ш. а.

§. 69. Ре́гѕле специале деспре ꙟнтребѕінцареа літерелор челор марі.

Афаръ de ъ фіъкаре літеръ се поате скріе орі ꙟнтр'ѕн кіп маі мік, орі маі маре. Літереле ꙟнтр'ѕн кіп мнї мік скрісе се зік кѕрсіве, еаръ челе ꙟн маі маре скрісе се нѕмеск ѕнчіале. Ла скріере ординаріѕ се ꙟнтребѕінцеазъ літере кѕрсіве; еаръ челе ѕнчіале се ꙟнтребѕінцеазъ ка ꙟнтъіа літеръ а кѕвінтелор ꙟн ѕрмътоаріеле казѕрї:

1. Ла ꙟнчепѕтѕл ворбеї ші ал фіъкърѕї верс.

2. Dѕпъ пѕнт. Dаръ deакъ пѕнтѕл есте пѕс, спре а аръта́, кѕмкъ ѕн кѕвжнт есте скріс кѕ маї пѕціне літере, нѕ се ꙟнтребѕінцеазъ літеръ ѕнчіалъ. D. е. Арътът. de фацъ, ꙟн лок: арътътівѕл de фацъ.

3. Dѕпъ ꙟнтребътоаріе сеаѕ кіемътоаріе, deакъ ачесте ꙟнкее о пропѕсъчїѕне.

4. Dѕпъ dоѕъ пѕнте, deакъ орі але сале, орі але алтор кѕвінте се adѕк d'in кѕвжнт ꙟн кѕвжнт.

5. Nѕмеле пропрії але сърбъторілор ші тітѕлеле. D. е. ꙟн зіоа Флоріілор ам възѕт пре Domнѕл Nіколае, фрателе Domніеї тале.

6. ꙟнсѕшітівеле челе формате dела нѕме пропрії. D. е. Алексанdрѕ Македонеанѕл.

§. 70. Deспре ꙟnтребȣinцареа ȣnор семnе ла скріс.

Ла скріереа ȣnор кȣвinте се ꙟnтребȣinцеазъ niште семnе, ші аnȣme:

1. Съmnȣл скȣртърiĭ (˘) песте ĭ, ȣ̆ ші iȣ̆ спре а аръта́, къ nȣ фак о сілавъ deосъбітъ, чі къ сѫnт de трас ла сілава чеа denainте. D. е. оаmeniĭ, daȣ̆, лȣкръторiȣ̆.

2. Съmnȣл ꙟnтрȣпірiĭ (- сеаȣ̆ ⸗) ла сфършітȣл рѫndȣлȣi спре а ꙟnсъmná, кȣmкъ ȣna сеаȣ̆ maĭ mȣлте сілаве але кȣвѫnтȣлȣi сѫnт de скріс ꙟn рѫndȣл ȣrmъторiȣ̆. D. е. Пъріnцiĭ сѫnт съпътошĭ.

3. Апострофȣл (’) спре а ꙟnсъmná, кȣmкъ ла ꙟnчепȣтȣл сеаȣ̆ ла сфършітȣл кȣвѫnтȣлȣi с’аȣ̆ лъпъdат о сȣnаnтъ. D. е. еа-’mĭ zіче: ꙟn лок de: еа ꙟmĭ zіче; ꙟnтр’ȣn кіп, ꙟn лок: ꙟnтрȣ ȣn кіп.

4. Съmnȣл коnтраџерii (-), каре се пȣnе ꙟnтре doȣъ сеаȣ̆ maĭ mȣлте кȣвinте, спре а ꙟnсъmná, кȣmкъ тоате сѫnт de чітіт ꙟnтрȣ ȣna, ка кȣm ар фі nȣmaĭ ȣn кȣвѫnт. D. е. Възȣтȣ-ле-аĭ.

ꙟnсеmnаре. Nȣmіреа семnелор deспърцітіве съ се репецеаскъ din §. 5 nȣ́mърȣл 4—8, еаръ ꙟnтребȣinцареа лор се ва пропȣnе ꙟn граmатіка чеа maĭ mаре пеnтрȣ а треĭа ші а патра класъ а скоалелор пъчĭȣnале.

Adáus.

Скріереа лімбеї ромжнештї кꙋ літере романе.

1. **Кꙋм с'аꙋ̆ скріс маї де мꙋлт лімба ромжнеаски, шї кꙋм се скріе акꙋм?**

Лімба ромжнеаскъ с'аꙋ̆ скріс маї де мꙋлт кꙋ бꙋкї сеаꙋ̆ слове чіріліче, каре ераꙋ̆ кꙋ нꙋ́мърꙋл 42; маї тжрзіꙋ̆ с'аꙋ̆ лепъдат 15 дін ачеле 42, шї аꙋ̆ ръмас нꙋмаї 27, пентрꙋ къ нꙋмаї атжтеа сꙋ́нете сімпле се афлъ ꙟн тоатъ лімба ромжнеаскъ. Ба с'аꙋ̆ афлат жнкъ де мꙋлт де ла анꙋа 1780 ꙋнїї Романї ꙟнвъцацї, карїї аꙋ̆ скріс лімба ромжнеаскъ кꙋ літере романе.

2. **Кꙋм есте маї біне съ се скріе лімба ромжнеаскъ.**

Лімба ромжнеаскъ нꙋмаї кꙋ літере романе се поате скріе біне, пентрꙋ къ де се скріе кꙋ бꙋкї: атꙋнчї есте нерегꙋларїъ, шї ашá нꙋ се поате ꙟнвъцá ꙋшор, еар' скріїндꙋ-о кꙋ літере есте де тот регꙋларїъ.

3. Че треебуе съ штім ноі маї ꙟнъінъіу, ка съ не путем скріе лімба ку ітере?

Требуе съ штім маї ꙟнтъіу, че есте тонул кувінтелор, ші каре есте ре́гула деспре ждсул.

4. Че есте тонул ші кум сунъ ре́гула деспре ждсул?

Тонул кувжнтулуї есте су́нетул, каре се ростеште маї таре декжт челелалте, аша́ ꙟн кувжнтул „мъріре“ есте тонул „і“, пентру къ „і“, ꙟн кувжнтул ачеста се ростеште маї таре декжт „ъ“ ші „е“. Ре́гула деспре тонул кувжнтулуї ꙟн лімба ромжнеаскъ сунъ аша: фіъ-каре кувжнт аре нумаї ун тон; ꙟн кувінтеле термінате (фъръшіте) ꙟн о літеръ сунжнте плінъ, есте тонул пе сілава а доуа д'ін урмъ, прекум: „фрунте, бурете, пъреге, касъ; — іар' ꙟн кувінтеле термінате ꙟн літеръ консунжнте с'аŭ ꙟн о літеръ сунжнте скуртъ (ї, ŭ, іŭ), есте тонул кувжнтулуї пе сілава д'ін урмъ, прекум: „ръгункіŭ, фурнікаріŭ, мъгунт, бърбат, формос“.

5. Пе каре су́нете поате зъче́ тонул?

Тонул поате зъче́ нумаї пе су́нете ꙟнфъцішіате прін букіле: а, ъ, ж, е, і, о, у; пентру къ нумаї ачеетеа се пот рості маї таре сеаŭ маї ꙟнчет.

6. Кꙋм се ꙟмпарт сꙋ́нетеле пе ка́ре поате вені тонꙋл?

Де'н сꙋ́нетеле, пе каре тоате вені тонꙋл сѫнт ꙋнеле кіаре сеаꙋ̆ кꙋрате, прекꙋм: а, е, і, о, ꙋ; — ꙋнꙋл есте ръгꙋшіт, прекꙋм „ъ“; — еар' сꙋ́нетꙋл „ѫ“ есте нъсал, фіінд къ ла ростіреа лꙋї віне ші насꙋл ꙟнтр'ажꙋторіꙋ̆.

7. Ꙋнде се ꙟнсеамнъ тонꙋл скріінд кꙋ літере романе?

Тонꙋл кꙋвѫнтꙋлꙋї, скріінд кꙋ літере романе, се ꙟнсеамнъ нꙋмаї аколо, ꙋнде нꙋ се віне дꙋпъ ре́гꙋла пꙋсъ маї сꙋс деспре дѫнсꙋл, ші а́декъ: кѫнд ꙟн кꙋвінтеле терміnате ꙟн літеръ сꙋнѫнте нꙋ заче тонꙋл пе сілава а доꙋ̆а де'н ꙋрмъ, спре есемплꙋ, ме́рџере, е́пꙋре, па́сере, дꙋмінекъ, нꙋ лꙋкра́, сеаꙋ̆ ꙟн кꙋвінтеле терміnате ꙟн літеръ кꙋнсꙋнѫнте ші ꙟн літеръ сꙋнѫнте скꙋртъ (ї, ꙋ, іꙋ), кѫнд нꙋ се віне тонꙋл пе сілава де'н ꙋрмъ, прекꙋм: фра́џед, лѫнџед, са́рбед, а́пър, фрігꙋрї, по́дꙋрї, фѫлфъіꙋ̆, рѫгъіꙋ̆.

8. Кꙋ че се ꙟнсеамнъ тонꙋл?

Кѫнд нꙋ се віне тонꙋл дꙋпъ ре́гꙋлъ се ꙟнсеамнъ пе сꙋ́нетеле кіаре: а, е, і, о, ꙋ, кꙋ о търсꙋръ кам де кътръ дреапта спре стѫнга ('), каре се нꙋмеште семнꙋл кіарътатеї, прекꙋм: фа́чере, ме́рџере, зічере, по́дꙋрї, ръспꙋ́ндере; — пе сꙋнетꙋл ръгꙋшіт „ъ“ се

ꙟнсеамнъ кȣ о тръсȣръ кам де кътръ стѫнга спре дреапта (`) ашà: пъ̀нȣръ, въ̀дȣвъ, мъ̀тȣръ; — еар' пе сȣ́нетȣл нъсал „ѫ" се ꙟнсеамнъ кȣ о тръсȣръ котітъ, а кърей котітȣръ стъ ꙟн сȣс (^) кȣм: вѫ̂нтȣръ, мѫ̂некъ, скѫ̂ндȣръ.

9. Кȣм се скріе лімба ромѫнеаскъ кȣ літере романе:

Аша:

а	се	скріе	кȣ	a,	прекȣм:	ар=ar, аȣд=aud.
е	"	"	"	e,	"	есе=ese, пене=pene.
і	"	"	"	i,	"	німе=nime, міре=mire.
о	"	"	"	o,	"	ом=om, сокрȣ=socru.
ȣ	"	"	"	u.	"	ȣнȣл=unul, ȣмбре=umbre.
х	"	"	"	h.	"	хáмȣрі̆=hámurĭ.
г	"	"	"	g,	"	грáȣр=gráur.
к	"	"	"	c.	"	карне=carne.
т	"	"	"	t,	"	таре=tare, таȣр=táur.
д	"	"	"	d,	"	дȣрере=durere.
р	"	"	"	r,	"	рар=rar, рам=ram.
л	"	"	"	l,	"	лȣнтре=luntre, лемне=lemne.
ж	"	"	"	j,	"	жȣне=june, жȣрат=jurat
н	"	"	"	n,	"	нор=nor, налба=nalb'a.
ф	"	"	"	f,	"	фáȣр=fáur, фȣрнічі̆=furnici.
в	"	"	"	v,	"	верде=verde, вар=var.

м се скріе кȣ m, прекȣм: мáртȣр=mártur, міре=mire.
п „ „ „ p, „ парте=parte, пене=pene
б „ „ „ b, „ брад=brad, боȣ̆=boй,

10. Кȣм се скріȣ̆ бȣкіле: з, ш, ц, ч, џ?

Ашá:

з, се скріе кȣ di, прекȣм: зеȣ̆=dĭeй, зіле=dile.
ш „ „ „ si, „ шесе=sĭese, шерпе=sĭerpe.
ц „ „ „ ti, „ цінере=tinere, аскȣціре=ascutire.
ч „ „ „ ce, ci „ черб=cerb, чіне=cine, чĭȣр=cĭur.
џ „ „ „ ge, gi „ џене=gene, лȣнџіре=lungire.

11. Кȣм се скріȣ̆ сілабеле ді, сі, ті, кі, ке, гі, ге?

Ачестеа се скріȣ̆ кȣ y (і грос), ашá:

ді се скріе кȣ dy прек.: дінте=dynte, подіт=podyt.
сі „ „ „ sy, „ осіе=osye, сімбȣр=symbur.
ті „ „ „ ty, „ котіт=cotyt, фетіт=fetyt.
кі „ „ „ cy, „ ꙟнкін=encyn.
ке „ „ „ cye, „ океск=ocyesc.
гі „ „ „ gy, „ гімп=gymp, гібос=gybos.
ге „ „ „ gye, „ гем=gyem, гецȣ̆=gyetiй.

12. Че е де ꙟнсъмнат деспре сѹнетеле „ъ“ ші „ж“?

Сѹ́нетѹл „ъ“ се віне нѹмаї ла мéзлокѹл ші а фінеа (фършітѹл) кѹвінтелор; — еар' „ж“ нѹмаї ла ꙟнчепѹтѹл ші мéзлокѹл лор.

13. Кѹ че се скріе сѹ́нетѹл „ъ“ ла фінеа (фършітѹл) кѹвінтелор?

Ла фінеа кѹвінтелор де маї мѹлте сілаве, деакъ нѹ заче тонѹ̂л пе „ъ“ чел де'н ѹ̂рмъ, атѹ̂нчї се скріе кѹ „а“ сімплѹ̂; еа́р' ꙟн фінеа кѹвінтелор де о сілавъ, ші кꙟнд заче тонѹ̂л кѹвꙟнтѹ̂лѹ́ї пе ел, се скріе кѹ „à“ семнат кѹ семнѹл егѹ́шетъцїї, прекѹ́м: марфъ=marfa, скѹмпъ=scumpa, къ=cà, дъ=dà, съ=sà, лѹкръ=lucrà, пѹ́ртъ=purtà. Ші нѹмаї ꙟн мъ=me, въ=ve, съ=se, се скріе кѹ̂ „е“. Кꙟнд нѹмеле де ценѹ̂л фемееск термінате ꙟн „ъ“ прімеск артікѹлѹл „а“: атѹ̂нчї „ъ“ де'н фінеа кѹвꙟнтѹлѹї се ласъ афаръ ші ꙟн локѹл лѹї, кам де асѹпра шірѹлѹї, се пѹне семнѹл елъсъцїѹнеї ('), аша́: марфа=marf'a, скѹмпа=scump'a.

14. Кѹм се скріе сѹ́нетѹл „ъ“ ла мéзлокѹл кѹвінтелор?

ꙟн сілава „къ,“ „гъ“ се скріе кѹ „а,“ еар ꙟн пъртічелеле „ръ,“ „ръс,“ ꙟн сілава „ъск“ ші наінте де „тате“ се скріе кѹ „е,“ кѹм: фъкъторіѹ̆=facatoriŭ, мергъторіѹ̆=mergatoriŭ, ръсаре=resare, ръстоарнъ=restoarna, амъ-

ръск=amaresc, вѫск=vesc, бȣнътате=bunetate
сънътате=sanetate.

Ȣнде аре тон ла мéзлокȣл кȣвѫнтȣлȣï ш
ѫн сілаве ȣрмътоаре се віне „ъ“ с’аȣ „і“: акол
се скріе кȣ „а“ кȣ семнȣл регȣшетъції, спре есем
плȣ: фъръ=fàra, кътръ=càtra, пърцï=pàrti
аръцï=aràtĭ, тъï=tàĭ, съï=sàĭ. Тот ашà с
скріе ші ѫн сілава „ъм“ ѫн зікъмінтеле де ѫн
тъïа конжȣгъчïȣне: лȣкръм=lucràm.

Ѫнсъмнаре. Ѫн челе маï мȣлте кȣвінте с
поате афла, деакъ „ъ“ требȣе скріс кȣ „а“
сеаȣ кȣ „е“ ші адекъ ѫн нȣме се поате шт
де’н нȣмърȣл мȣлтарïȣ (ѫмȣлціт), еар’ ѫн
зікъмінте де’н а доȣа персоанъ сінгȣралъ
къчï аколо се аȣде „е“ кȣрат, прекȣм:
стѫмпър=stêmper, стѫмперï=stêmperĭ
мър=mèr, мере=mere, еар’ де нȣ се ва
аȣзі аколо „е“ кȣрат, е семн сігȣр къ „ъ“
се скріе кȣ „а“, прекȣм: арът=aràt, аръцï
=aràtĭ.

15. Кȣм се скріе сȣнетȣл „ѫ“ ла ѫнчепȣтȣл кȣвінтелор?

Ѫн кȣвѫнтȣл „ѫн“ ші ѫн челе компȣсе кȣ
ачеста се скріе кȣ „е“, ашà: ѫн=en, ѫнчеп=encep, ѫмпȣнџе=empunge; еар’ ȣнде ла ѫнчепȣтȣл кȣвѫнтȣлȣï нȣ есте ѫн кȣвѫнт „ѫн“, се скріе кȣ „а“, спре есемплȣ: ѫмблȣ=amblu, ѫнгȣст=angust.

16. Кȣм се скріе сȣнетȣл „ѫ“ ла мезлокȣл кȣвінтелор?

Ꙟн сілава „кꙟ“, „гꙟ“ се скріе к8 „a“ áша фъкꙟнд=facand, мéргꙟнд=mergand. — Наінте mb, mp, r, l, к8 алте літере к8нс8нꙟнці дꙋпъ сіне, ші ꙟн сілава „мꙟнт“ се скріе к8 „e“, д. е. стрꙟмб=stremb, тꙟмп=temp, вꙟртос=vertos, фꙟлфъе=fêlfae, ж8ръмꙟнт=jurament. Еар' де н8 стъ наінте де mb, mp, l, r, се скріе к8 „â“, д. е. кълкꙟі8=calcâiŭ, рꙟіъ=râĭa, атꙟт=atât, грꙟ8=grâŭ.

17. **К8м се скріе сілава „ште, шті?“**

Сілава „ште“ се скріе к8 „sce“, еар' „шті“ к8 „scĭ“, ашà: к8ношті=cunoscĭ, к8ноаште=cunoasce.

Деспре вінелеџінцъ (вінечетінцъ).

18. **К8м се лег (четеск) літереле?**

Де'нтре челе 21 де літере, к8 каре се скріе лімба ромꙟнеаскъ, 8неле ꙟнфъцішеазъ н8маї кꙟте 8н с8́нет сімпл8, пентр8 ачееа ачестеа ꙟші пъстреазъ ачел с8́нет пентр8 тотде8на. Алтеле ꙟнсъ ꙟнфъцішеазъ маї м8лте с8нете, ачестеа сꙟнт: a, e, c, g, d, s, t.

19. **К8м се лаџе (четеште) „a“?**

Аша:

„á“ к8 семн8л кіаретатеї се леџе тотдеа8на ка „a“, кіар; „à“ к8 семн8л ръг8шетатеї ка „ъ“;

еар' „â“ кȣ семнȣл нѫсѫлетѫції ка „ж“, кȣм: bátere = батере, pàcura = пѫкȣрѫ, brâй = бржȣ. „a“ сімплȣ, ꙟдекѫ фѫрѫ нічї ȣн семн де асȣпра, ла ꙟнчепȣтȣл кȣвінтелор се ростеште кіар, еар' кжнд стѫ наінте де n, m кȣ алте літере кȣнсȣнжнції дȣпѫ еле, се ростеште ка „ж“, ашá. acru = акрȣ, antâiй = ꙟнтжїȣ, ambla = ꙟмблѫ. Ла мéзлокȣл кȣвінтелор деакѫ аре тон, сȣнѫ кіар ка „a“, де нȣ аре тон, сȣнѫ ка „ѫ“, еар' наінте де „n“, „mp“ ка „ж“, спре есемплȣ: carte = карте, barbat = бѫрбат, pandesce = пжндеште, camp = кжмп. — Ла фінеа (фѫршітȣл) кȣвінтелор ка „ѫ“, еар' кȣ семнȣл елѫсѫціȣнеї наінте де сіне, се ростеште ка „a“, прекȣм: capra = капрѫ, capr'a = капра.

20. Кȣм се лецe „e“?

Кȣ семнȣл нѫсѫлетѫції „ê“ ка „ж“, кȣ семнȣл рѫгȣшетатеї „è“ ка „ѫ“, кȣм: stêmpera = стжмпѫрѫ, vèduva = вѫ́дȣвѫ: — „e“ сімплȣ наінте де n, mb, mp, ка „ж“, кȣм: vena = вжнѫ, stremb = стржмб, temp = тжмп: — ꙟнтре сȣ́нете аспре, ȣнде дȣпѫ „e“ нȣ ȣрмеазѫ нічї маї мȣлте літере кȣнсȣнжнції, нічї „e“ кіар, сеаȣ „i“: аколо се лецe ка „ѫ“ ашá: per = пѫр, cúmper = кȣ́мпѫр, númer = нȣ́мѫр. — Аїȣреа пе тот локȣл сȣнѫ ка „e“ кіар; спре есемплȣ: épure = éпȣре.

21. Кȣм се леџе „c“ ші „g“?

Наінте де „i“ ші „e“ се леџе „c“ ка „ч“, ар’ „g“ ка „џ“ ашá: cel=чел, cine=чіне, ge=леџе, rugina=рȣџінъ. — Наінте де a, o, , y, ші де кȣнсȣнѫнцĭ, ші ꙟн фіне сȣнъ „c“ а ȣн „к“, еар’ „g“ ка „г“ д. е. car=кар, orn=корн, curte=кȣрте, cred=кред, ac=ак, ard=гард, encyeiŭ=ꙟнкĭеіȣ̆, gyatĭa=гĭацъ.

22. Кȣм се леџе d, s, t?

Наінте де „i“ се леџе „d“ ка „з“ — „s“ а „ш“ — „t“ ка „ц“: dice=зіче, esire=шіре, tipariŭ=ціпаріȣ̆; еар’ наінте де: a, o , e, y, де літере кȣнсȣнѫнцĭ ші ꙟн фіне ꙟшĭ ін сȣнетȣл аспрȣ де s, d, t; прекȣм: drept=репт, aspru=аспрȣ, tare=таре, typariŭ=іпаріȣ̆.

23. Кȣм се леџе сілаба „sci“, „sce“?

„Sce“ се леџе ка „ште“, „sci“ ка „шті“: scie=штіе, romanesce=ромѫнеште.

Deпpindepe ꙟп лецере (четіре) кȣ літере романе.

Лȣпȣл шi Мотанȣл. (Де Ꙗ. Донічĭ.)	Lupul si Motanul. (De A. Donicĭ.)
Ȣн лȣп одатъ аȣ̆ ꙟнтрат,	Un lup odata aŭ entra
Де фрікъ, нȣ де вóе бȣнъ,	De frica, nu de voe bun
Скъпѫнд віеаца ла ȣн сат.	Scapand vietĭ'a la un sa
Ел се гонĭá д'ін ȣрмъ	El se gonĭá dyn urm
Де кътръ вѫнъторĭ кȣ пȣшче ꙟнармацĭ	De càtra venátorĭ c pusce enarmati
Шi кѫнĭ ꙟнтъріtацĭ;	Si canĭ enteritatĭ;
Еар' ȣн ашá алаіȣ̆ съ нȣ деа Дȣмнезеȣ̆	Ear' un asĭa alaiŭ s nu de Dumnedĭeŭ
Нічĭ ла връшмашȣл меȣ.	Nicĭ la vresmasĭul meŭ
Ꙟн деснъдеждȣіре	En desnedejduire
Сърманȣл лȣп къта орĭ ȣнде мѫнтȣіре,	Sermanul lup cata or unde mantuire,
Шi ꙟнтѫлнінд пе ȣн мотан,	Si entelnind pe un motan,
Пріéтін де маĭ ан,	Priéten de maĭ an,
I зісе: „фръціоаре!	I dise: „fratioare!
Тȣ нȣ штіĭ ȣнде-ва аічĭ а меа скъпаре?"	Tu nu sciĭ unde-va aicĭ a mea scapare?"
— Ба штіȣ̆, ръспȣнсе ел алеаргъ ла Тріфан,	— Ba sciŭ, respunse el, alearga la Trifan,

ъ есте фоарте блжнд
шi мiлостiв църан.
„Ох! нꙋ пот, кътръ
джнсꙋл сжнт таре вi-
нoват,
Къчї астъ еарнъ лꙋї вi-
цiка ї-ам мжнкат.“
— Апої дъ фꙋга ла Ар-
вiнте,
Ел есте ꙋн църан шi
врéднiк шї кꙋ мiнте.
„Кꙋ джнсꙋл еаръ шї сжнт
смiнтiт,
Пентрꙋ к'адесе орї лꙋї ої
ам спжркꙋiт.“
— Ашá дар' че съ фачї?
ла вóрнiкꙋл бътржн
Алеаргъ, къ е бꙋн шi прi-
мiторiꙋ ромжн. —
„Нiчї ла ачеста н'ам
обраꙁꙋ,
Лꙋї ан кꙋ нiште мiеї
ї-ам фост фъкꙋт нъ-
каꙁꙋ.“
— Апої дар' кꙋмътре нꙋ'ї
бiне.
Шi че нъдежде аї аiчї
пентрꙋ тiне?
Кжнд тꙋ кꙋ тоцiї ештї
стрiкат,

Cà esce foarte bland si
milostyv tĭeran.
„Oh! nu pot, càtra den-
sul sent tare vinovat,
Càcĭ asta earna luĭ vi-
tic'a ĭ-am mancat.“
— Apoĭ dà fug'a la
Arvinte,
El esce un tĭeran si vred-
nic si cu minte.
„Cu densul eara-sĭ sent
smintyt,
Pe'ntru c' adese orĭ luĭ
oĭ am spercuit.“
— Asĭá dar ce sà facĭ?
la vórnicul betran
Alearga, cà e bun si
primitoriŭ roman. —
„Nicĭ la acest'a n'am
obradiŭ,
Luĭ an cu nisce mĭeĭ
ĭ-am fost facut ne-
cadiŭ.
— Apoĭ dar' cumetre
nu'ĭ bine.
Si ce nedejde aĭ aicĭ
pe'ntru tyne?
Cand tu cu totiĭ escĭ
stricat,

Шi нȣмаĭ сінгȣр вiно-ват?
Кȣлеџе дар' че-аĭ семъ-нат!

Ȣрсȣл ла прiсечĭ.

(Де Ꙗ. Донiчi.)

Ла о алéџере, фъкȣтъ дȣпъ леџĭ,
Че добiтоачеле повъцȣеск дiн вечĭ,
Пе ȣрс л'аȣ̆ фост алес назiр песте прiсечĭ.
Де шi с'ар фi пȣтȣт алеџе алтȣл, орĭ каре фiе,
Съ прiндъ о ашá кам греа дерегъторiе;
Къчĭ ȣрсȣл деакъ дъ де мiере,
Ꙗпоĭ се'нкȣркъ'н сокотеле.
Дар' пасъ тȣ де чере
Ла фiере ржндȣеле.
Орĭ чiне аȣ̆ дорiт съ ꙟнтре'н ашá пост,
Невре́днiк, дефъĭмат де кътръ тоцĭ аȣ̆ фост,
Шi пар'къ ꙟнадiнс
Ꙗсȣпра ȣрсȣлȣĭ мажорiтатеа с'аȣ̆ стрiнс.

Si numaĭ syngur vinovat?
Culege dar' ce-aĭ semenat!

Ursul la priseci.

(De A. Donicĭ.)

La o alégere, facuta dupa legĭ,
Ce dobitoacele povatĭuesc de'n vecĭ,
Pe urs l'aŭ fost ales nadir peste prisecĭ.
De si s'ar fi putut alege altul, orĭ care fia,
Sà prinda o asĭa cam grea deregatorĭe;
Càcĭ ursul deaca dà de mĭere,
Apoĭ se'ncurca'n socotele.
Dar' pasa tu de cere
La fiere renduele,
Orĭ cine aŭ dorit sa entr'en asĭá post
Nevrédnic, defaĭmat de càtra totĭ aŭ fost,
Si par' cà enadyns
Asupr'a ursuluĭ majoritatea s'aŭ strins.

Тоцї л'аȣ̆ херітісіт,
Еар' ел аȣ̆ мȣлцъміт,
Ба ꙟнкъ ла чеї марї ші
лабеле аȣ̆ лінс.
Дар' ръȣл ла прісечї кȣ-
ржнд с'аȣ̆ десвъліт;
Къчї ȣрсȣл, кȣм аȣ̆
мерс ла такт, с'аȣ̆
апȣкат
Де кȣръціт, де ретезат,
Ші дрепт орї каре стȣп
ꙟн лабъ-ї аȣ̆ ꙟнтрат,
С'аȣ̆ скос де тот кȣрат.
Еар' міере ла бжрлог
мерџеа́ неконтеніт,
Пжн' че ла сват с'аȣ̆ дат
де штіре
Ші с'аȣ̆ оржндȣіт
Ла фаца локȣлȣї пе фор-
ме деслȣчіре.
Аȣ̆ мерс, аȣ̆ черчетат, аȣ̆
скріс, аȣ̆ лъмȣріт,
Дар' міере н'аȣ̆ ꙟна-
поіт;
Еар' ȣрсȣл де пе лок
С'аȣ̆ ші тріміс сȣргїȣн
пе еарнъ ла бжрлог.
Ел ꙟн сінгȣрътате
Ꙟшї сȣџе лабеле мȣлт
пліне де пъкате,

Totĭ l'aŭ heritysyt,
Ear' el aŭ multĭamit,
Ba anca la ceĭ marĭ si
labele aŭ lins.
Dar' reul la priseci
curend s'aŭ desvelit;
Càcĭ ursul, cum aŭ
mers la tact, s'aŭ
apucat
De curatit, de retedĭat,
Si drept orĭ care stup
en laba-ĭ aŭ entrat,
S'aŭ scos de tot curat.
Ear' mĭere la berlog
mergeá necontenit,
Pan' ce la svat s'aŭ dat
de scire
Si s'aŭ orenduit
La fatĭa loculuĭ pe forme
deslucire.
Aŭ mers, aŭ cercetat,
aŭ scris, aŭ lamurit,
Dar' mĭere n'aŭ enna-
poit;
Ear' ursul de pe loc
S'aŭ si trimis surgyun
pe earna la berlog.
El en synguretate
Esĭ suge labele mult pli-
ne de pecate,

Шi, ка ȣн кълъторiȣ̆ пе
маре,
Аштеаптъ вѫнтȣл чел де
кале.

Нiчĭ нȣ маĭ зiк немiкъ:
Де ȣршĭ мi-ĭ таре фрiкъ.

Лȣпȣл шi шĭоаречеле.

(Де А. Донiчi.)

Де'н тȣрмъ лȣпȣл сȣр о
оае аȣ̆ ръпiт.
Ѫн кодрȣ с'аȣ̆ аскȣнс
Шi пе пъмѫнт с'аȣ̆ пȣс
Еар' шĭоа́речеле аȣ̆ мiро-
сiт
Апроапе де мѫнкаре;
Де'н бортiчiка лȣĭ кȣ
пазъ аȣ̆ ешiт,
С'аȣ̆ фȣрiшат пiн фрȣн-
зiшĭоаре,
Шi токма де сȣбт лȣп
фȣрѫнд о фърмътȣръ:
Тiȣштĭ ĭȣте'н крепътȣръ.
Еар' лȣпȣл аȣ̆ порнiт ȣн
ръ́кнет фоарте маре,
Ȣрлѫнд: сърiцĭ! тълхарiĭ!

Si, ca un calatoriŭ pe
mare,
Asteapta ventul cel de
cale.

Nicĭ nu maĭ dic nemica:
De ursĭ mi-ĭ tare frica.

Lupul si sioáreccle.

(De A. Donicĭ.)

De'n turma lupul sur o
oae aŭ ràpit,
En codru s'aŭ ascuns
Si pe pament s'aŭ pus.
Ear' sĭoárecele aŭ miro-
syt
Aproape de mancare;
De'n bortycic'a luĭ cu
padĭa aŭ esit,
S'aŭ furisĭat pin frun-
disĭoare,
Si tocm'a de subt lup
furand o farmatura:
Tyuscĭ ĭute'n crepatura.
Ear' lupul aŭ pornit un
ràcnet foarte mare,
Urland: saritĭ! telharïĭ!

Асе́мене с'аȣ̆ ꙟнтѫм-плат,	Asémene s'aŭ entem-plat,
Ꙟн тѫрг о ꙟнтѫм-пларе:	En terg o entemplare:
Дела жекȣіторіȣ̆ тѫлха-ріĭ аȣ̆ фȣрат	De la jecuitoriŭ telha-riĭ aŭ furat
О пȣнгъ де парале,	O punga de parale,
Ѣар' ел ла чáстіе ꙟндат' аȣ̆ арътат.	Ear' el la ceástye endať aŭ aratat.

Ѫнсъмнареа кȣпрінсȣлȣї.

Кап ал doiле.

Despre сѫбстантів.

Ккп ал тріiле.

Despre ѫпсѫшітів.

Капал патрȣле.

Dеспре нȣмърал.

Капал чiнчiле.

Dеспре пронȣме.

Капал шеселе.

Dеспре ziкътмѫнт.

Партеа а dоꙋа.

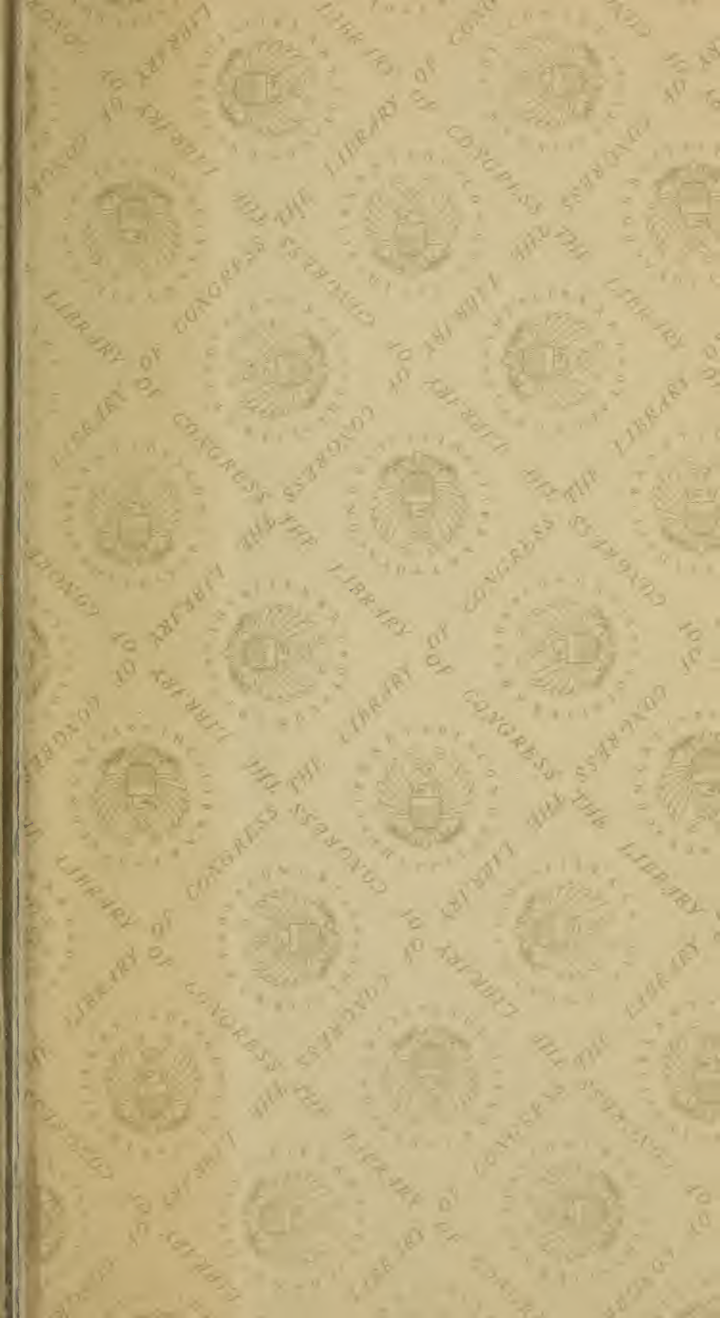
Dеспре біпескріінцъ.

Аdаьс.

Скріереа літбеі роmжнешті кь літере роmане.

Саꙋ тіпъріт ла К. Горішек ін Віена.

THE LIBRARY OF CONGRESS

THE LIBRARY OF CONGRESS